

2

~~15/12
23~~

לפי ד"ר י"י
לפי ד"ר י"י

התחלת התיק

בסלוי'פ

שם היחידה:

זרענות השן מלחמת
יארד מלחמת אולם
תחש

הנשוא:

23656

מסמך זה מכיל _____ עמודים
עותק מס' _____ מתוך _____ עותקים

עוצבות חש"נ במלחמת יום הכיפורים חש"ל"ד

חזית הצפון - אוגדה 36

כל המוסר תוכן מסמך זה, כולו או מקצתו, לידועה
אנשים שאינם מוסמכים לכך, ייחשב על דיוקי המסמך
המדינה כל המוצא מסמך זה, נדרש לשמור לחומה
הקרובה של משטרת ישראל או המשטרה המבצעית.

מבקדת	גייסות	ידיון
תורת	חי"נ	
חשרי	חשל"ה	
אוק"	74	
מסמך זה מכיל	42	עמודים
עוחק מס' 22	מתוך 27	עוחקים

ספר עוצבות חש"נ במלחמת יוה"נ

הקדמה

1. ספר זה, המופיע לרגל יום גייסות השריון חשל"ה, שנה לאחר מלחמת יום הכיפורים, בא לסכם את המהלכים העיקריים של חטיבות חש"נ במלחמה - כקובץ ראשון מסוגו.
2. הספר מבוסס על חחקירים ועדויות שנגבו בדרגים הזונים, וגם על סיכומים שהוצאו ע"י היחידות עצמן.
3. אין הספר מהווה מחקר הסטורי. מפאת קוצר הזמן, לא נכנס הכתוב לפרטי פרטים, ועל פי רוב נערכו השוואות בין עדויות בתוך כל חטיבה וחטיבה - אולם לא מעבר למסגרת החטיבה.
4. הספר מתרכז בעיקר בצד המבצעי ואינו מחעכב הרכה על היבטי מלישות ואפסנאות.
5. משום יעודו החילי, עוסק הספר בפעילות כוחות השריון באוגדה, ואינו משקף את פעילות הכוחות מחילות אחרים, שפעלו במסגרת האוגדה.
6. הספר מצטמצם לסקירת ימי הקרבות מכס (י"כ"ח חשרי חשל"ד, 6-24 אוק" 73) ומזכיר רק בקצרה את ההכנות לפני המלחמה והאירועים מהפסקת האש עוד הפרדת הכוחות.
7. המערכה נסקרת מנקודת ראות חטיבתית, ולהקניית מסגרת דאירועים, ניתנו גם סיכומים חטיבתיים על מהלכי האוגדה.
8. כל סיפורי החטיבות המופיעים בספר עברו את אישורי ה-מח"טים, שפקדו על החטיבות בקרבות.
9. המפות המופיעות בספר - הוכנו חלקן על פי סיפורי החטיבות וחלקן על פי מפות שהכינו החטיבות עצמן.
10. שמות קציני המטה ומפקדי היחידות, חאריכי חילופיהם וסיבת החילופין נמסרו לנו ע"י החטיבות והאוגדות, אמיתותם נבדקה אצלנו ע"פ החחקירים, ובמקרים מסויימים השלמנו את הפרטים ע"פ החחקירים שברשותנו.
11. חטיבות שפעלו במלחמה ח"פ כמה אוגדות - סיפורן כובא במסגרת האוגדה אשר בה עברו את עיקר דמלחמה.
12. מודגשת בזה סודיות החומר. חובת המפקדים לשומרו כפי שמתבקש מסווג זה.

מ-קדח	גייסות	ידיון
תורת	חט"נ	
חשרי	חש"ה	
אוק'	74	
עוחק מס'	82

ספר עוצבות חש"נ במלחמת יוה"כ

חזית צפון

אוגדה 36

עמ'	רוכן העניינים		
5 - 1	אוגדה 36 במלחמה	א. 1
6	מפת מהלכים	ב.
7	מטה האוגדה	ג.
18 - 8	חט' 188 במלחמה	א. 2
20 - 19	מפות מהלכים	ב.
21	מטה החטיבה	ג.
22	פיקוד גדוד 53	ד.
23	פיקוד גדוד 74	ה.
36 - 24	חט' 7 במלחמה	א. 3
37	מפת מהלכים	ב.
38	מטה החטיבה	ג.
39	פיקוד גדוד 71	ד.
40	פיקוד גדוד 75	ה.
41	פיקוד גדוד 77	ו.
42	פיקוד גדוד 82	ז.

מ פ ג " מ
ח ח " ש
מסמך זה מכיל 42 עמודים
עורך מס' 83. מתוך 95 עותקים

אוגדה 36 במלחמת יום הכיפורים

ר ק ע

אוגדה 36 הינה מאוגדות השריון הקבועות הותיקות ב-צה"ל.
האוגדה השתתפה במלחמת ששת הימים בקרבות השומרון (שחרור שכס וג'נין) והגיעה עד הירדן.
כן השתתפה בשחרור רמת הגולן.
אוגדה 36 נמצאת ת"פ פיקוד הצפון. במסגרת זאת שובצה והשתתפה בכל התוכניות המבצעיות של הפיקוד. בהיותה האוגדה הוותיקה בפיקוד, נשמר לה תפקיד הבכורה בכל התכנונים.
למפקד האוגדה, תא"ל רפאל איתן, היו כפופות יחידות האוגדה דלקמן:

חט⁴ טנקים שוט קל - 179

חט⁴ טנקים שוט מטאור - 679

חט⁴ ממוכנת שרמן - 9

גד⁴ סיור - 134

אגד ארטילרי

אגד חחזוקה

במהלך השנה האחרונה לפני המלחמה, עסקה האוגדה באימונים, כאשר מפקדת דאוגדה מבקרת בכל התרגילים מרמת גדוד ומעלה שנערכו בחטיבה 500. במסגרת זאת עברו גדודי האוגדה אימון.
גד⁴ הסיור עבר אימון הקמה במסגרת ביה"ס לשריון בשבטה.
במסגרת הארגון מחדש של פריסת החטיבות בפיקוד הצפון, עברה מפקדת האוגדה ממחנה דוד למחנה פילון ופיקחה על העברתם קדימה של חט⁴ 679 וגד⁴ הסיור (למחנה כורזים), חט⁴ 179 (למחנה פילון), והעברת חט⁴ 9 (הממוכנת) לאחור למחנה מנסורה.

מגיוס להיערכות

כ-10 ימים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים, בוצע תרגיל גיוס ב-חט⁴ 179 לזיוד וחיוש גד⁴ טנקים.
במקביל החלה המתיחות ברמת הגולן והוחלט על השארת הסנקים מחומשים. זאת לאפשרות שחטיבה 7 תעלה לרמה, כפי שאירע בחקופות כוננות בעבר.

מלחמת יוה"כ - אוג' 36

עוזק מס' 83

ביום ו' ערב יוה"כ, הוצאה הוראה פנימית ע"י מפקדת האוגדה לבצע את כל ההכנות לקראת

גיוס, וכל מפקדי מרכז הגיוס והסגל הסדיר של האוגדה נשארין בבסיסיהם.

בימים ו' ושבת (ערב יוה"כ ו-יוה"כ) תוגברה חט' הסנקים הסדירה של רמה"ג, חט' 188,

בחטיבת הסנקים הסדירה 7. כיון ש-חט' 7 השאירה את הסנקים שלה בדרום, ניתנו לה 81 סנקים

מ-חט' 179 ועם גיוס חט' 179 (חטיבת המילואים הראשונה בגזרה), הוחלט לתת לה את הסנקים

של חט' 164, ממחנה נפתלי.

ביום כיפור, עם עליית רמת הכוננות, נמצאה מפקדת האוגדה בפילון. במקביל הוחל בהליך

הגיוס. עקב מחסור באוטובוסים חלו עיכובים בגיוס האוגדה, ואלה גררו עיכוב של מספר שעות

גם בהפצה וגם בגיוס.

בשעה 0600, הגיע אלוף הפיקוד, אלוף יצחק חופי, לפילון ועלה לנפת יחד עם מפקד האוגדה,

כאשר חפ"ק מפקד האוגדה נע בעקבותיו.

עד מוצאי יום כיפור בחצות, ניהל חפ"ק פיקוד הצפון את הקרב כאשר חפ"ק אוגדה 36 נמצא

מחוץ ל-חמ"ל נפת. בחצות הוחלט שאוגדה 36 תקבל את האחריות על רמת הגולן:

חפ"ק אוגדה 36 התמקם ב-חמ"ל בנפת ומפקד האוגדה תא"ל רפאל איתן נטל את הפיקוד לידינו.

ה-חפ"ק הפיקודי חזר לגדה המערבית והתמקם במקום הקבוע והמיועד לו בהר כנען. באותו זמן

אותרו כבר הפרצות בקו הצפוני. החרמון כבר נפל לידי הסורים. עיקר הלחץ היה בגזרה הדרומית,

שם עמדו 2 גדודים בפיקוד חט' 188 בלחץ כבד.

עד שעום הבוקר המוקדמות הגיעה חט' 179 בציר יהודיה ויצרה מגע עם כוחות סורים שהגיעו

והתקדמו בציר הזה. כוחות מ-חט' 679 הגיעו בציר גשר בנוח יעקב-נפת ויצרו מגע עם כוחות

סורים באזור נפת-ציר הנפט.

קרבות האוגדה

בגבור לחץ הסורים, הוחלט להזרים לבלימה כוחות מכל גודל שהוא. וכך נכנסו לקרבות בלימה

חט' 179 יחד עם גד' הסיוור (ופחות גדוד אורגני שהעבר ל-חט' 9) בציר יהודיה ו-חט' 679

בציר הראשי. נוצר משולש באזורים נפת-עין זיוון-חל יוסיפון ופצירים "פלא" (סינדיאנה-

הרש"ה וציר הנפט, שבהם השקיעה האוגדה את מירב כוחותיה לבלימה.

ב-חט' 7, שהופקדה על הגזרה הצפונית של רמת הגולן (מאזור מוצב 4110 ק"מ דרומה

מלחמת יוה"כ - אוג' 36

עוזק מס' 82.....

לצוריקמן-וצפונה), הסתמן לחץ בכל הגזרה, אולם הלחץ בגזרה הדרומית בפיקוד חט' 188 (שהיתה מפוזרת על גזרה רחבה מאוד ולא יכלה לרכז עוצמה מזערית לבלימה בשום אזור פריצה) היה כבד יותר.

בדיעבד, ולאור לימוד מהלכי האויב, הבקיעה דיוויזיה בכיוון חושניה ועוד 2 חט' משוריינות ו-חט' ממוכנת פרצו דרומה והגיעו עד אל-על. בגזרה הצפונית פרצו כ-200 טנקים סוריים. בערך בשעה 2000 במוצאי יוה"כ, עקב הגעת טנקים סוריים לאזור נפח, דילג ה-חפ"ק מערבה, אולם בשלב מאוחר יותר באותו הלילה חזר.

במשך הלילה ניהלו קרבות בלימה כשחטיבות המילואים נכנסות לקרב במסגרות קטנות. ביום א', י"א תשרי, 7 אוק', בתגובה על לחץ הסורים, החל סגן מפקד האוגדה, פא"ל (מיל') מנחם ("מן") אבירם, לארגן באזור בית המכס העליון מגנן שכלל טנקים מ-גש"פ 181 ו-חול"רים מ-גד' סיור נ"ט של חט' 317. בשעות הבוקר הסתמן מצב שהאויב בציר יהודיה נבלם. בשעה 1100 ביום א' הגיע חפ"ק אוגדה 210 לרמת הגולן והוחלט על חלוקת גזרות חדשה במסגרת הפיקוד: אוגדה 36 קיבלה את האחראיות מ-2 ק"מ דרומה לציר גשר בנות יעקב-נפח-קוניטרה - וצפונה עד החרמון. בשעה 1300 הועברה הגזרה הדרומית לאוגדה 210 שקיבלה במסגרת זאת את חטיבות 179 ו-188 ח"פ.

בשעה 1300 הסתמן לחץ סורי כבד לכיוון נפח. בנסיון בלימה שביצעו חפ"ק מח"ט 188, נהרגו ה-מח"ט, אל"מ יצחק בן-שהם, סגנו, סא"ל דוד ישראלי וקצין ה-אג"מ, רס"נ בני קצין. הטנקים הסוריים הגיעו עד גדר מחנה נפח ושוב נטשה מפקדת אוגדה 36 את המחנה במהירות. זאת היתה עזיבה שניה ויותר לא חזרה מפקדה האוגדה, במהלך המלחמה, למחנה נפח; בגזרה החדשה הסתמן המצב הבא: חט' 7 בולמת באזור הקו הסגול מקוניטרה צפונה; חט' 679, שנעה לכיוון קוניטרה לאבטח את האגף הדרומי של האוגדה ולמנוע התקדמות לכיוון נפח, הופנתה לכיוון סינדיאנה כדי לבלום התקדמות חט' 62 - לכיוון נפח. המטרה העיקרית היתה לסתום את פריצת נפח. במוצאי יום א' 7 אוק' נהדפה התקפה ע"י חטיבה 7 וגם אזור נפח טוהר. ב-רמה"ג נשאר הכח הסורי באזור חושניה, שהיה בטיפול אוגדה 210.

מלחמת יוה"כ - אוג' 36

עותק מס' 823.....

במשך כל היום קרבות נייחים עם האויב בחל שמס בסיוע אוירי וארטילרי. לקראת חשכה נעשה נסיון כיבוש החל במהלך אוגף דרך הלג'ה, אולם התקפה זאת נכשלה.

שבת, י"ז תשרי, 13 אוק'

נערכו קרבות נייחים ונבלמו נסיונות התקדמות כוחות סוריים, בעיקר בגזרת מזרעה בית ג'אן. בלילה, בהתקפה רגלית של חט' 317, נכבש חל שמס.

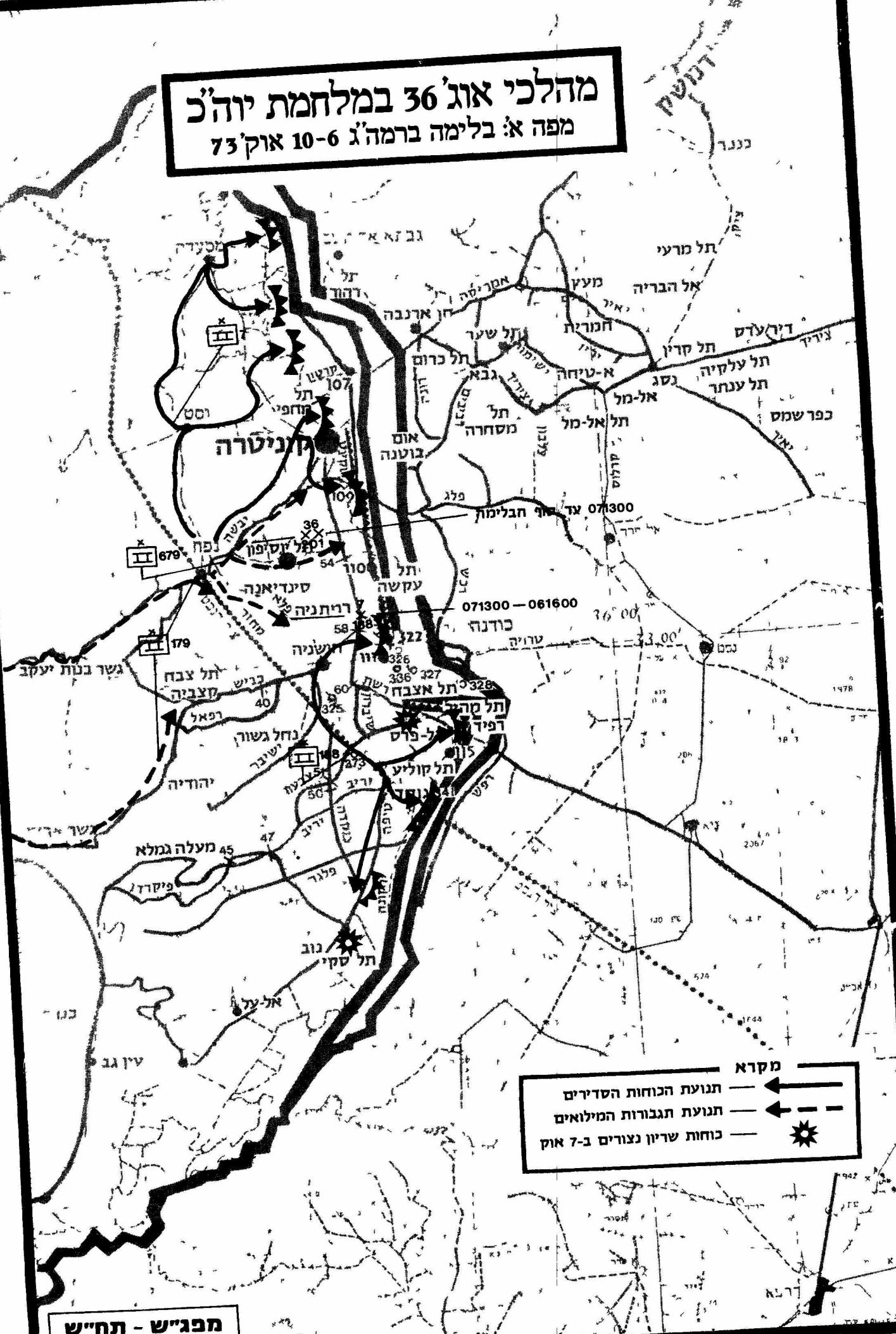
יום א', י"ח תשרי, 14 אוק' - יום ד' כ"א תשרי, 24 אוק'

החל מ-15 אוק' התארגנה האוגדה להגנה במרחב הצפוני והמזרחי של המובלעת שכבשו כוחותינו בבשן מעבר לקו הסגול. היא תפשה את התלים השולטים באזור תל שמס, תל מרעי, תל פטמה, כשציר "ציקן" משמש גבול הגזרה הדרומי של האוגדה והחרמון גבול צפוני. בתקופה זאת עמדו כוחות האוגדה בהתקפות ארטילריות רבות עוצמה ובנסיונות התקפה סוריים במאמצים של עד כ-20 טנקים בגזרות מזרעה בית ג'אן, תל שמס, תל מרעי. במהלך התקופה בוצעו כמעט מדי לילה פשיטות ע"י יחידות חיר"מ מעבר לקו מזרחה לפגיעה בריכוזי רכב, רק"מ, וארטילריה, להנחת מיקוש לביצוע מארבים.

אוגדה 36 לאחר הפסקת האש

עם כניסת הפסקת האש לתוקפה, ב-28/10, הוחלפה אוגדה 36 ע"י אוגדה 210. האוגדה נעה מערבה והתארגנה באזור נפח, השלימה את כוחותיה, הקימה יחידות שהתפזרו במהלך המלחמה, נבנתה כאוגדה סדירה כאשר חט' 7, 188 ו-4 תחת פיקודה. אח"כ חזרה האוגדה לקו וקיבלה את האחריות על כל גזרת "המובלעת" בבשן ועמדה בה בתקופה הקשה של מלחמת ההתשה עד הסכם הפרדת הכוחות, כשכל תהליך הפיכת האוגדה לאוגדה קבועה סדירה נעשה בתקופת אש.

מהלכי אוג' 36 במלחמת יוה"כ
מפה א': בלימה ברמה ג' 6-10 אוק' 73

מקרא

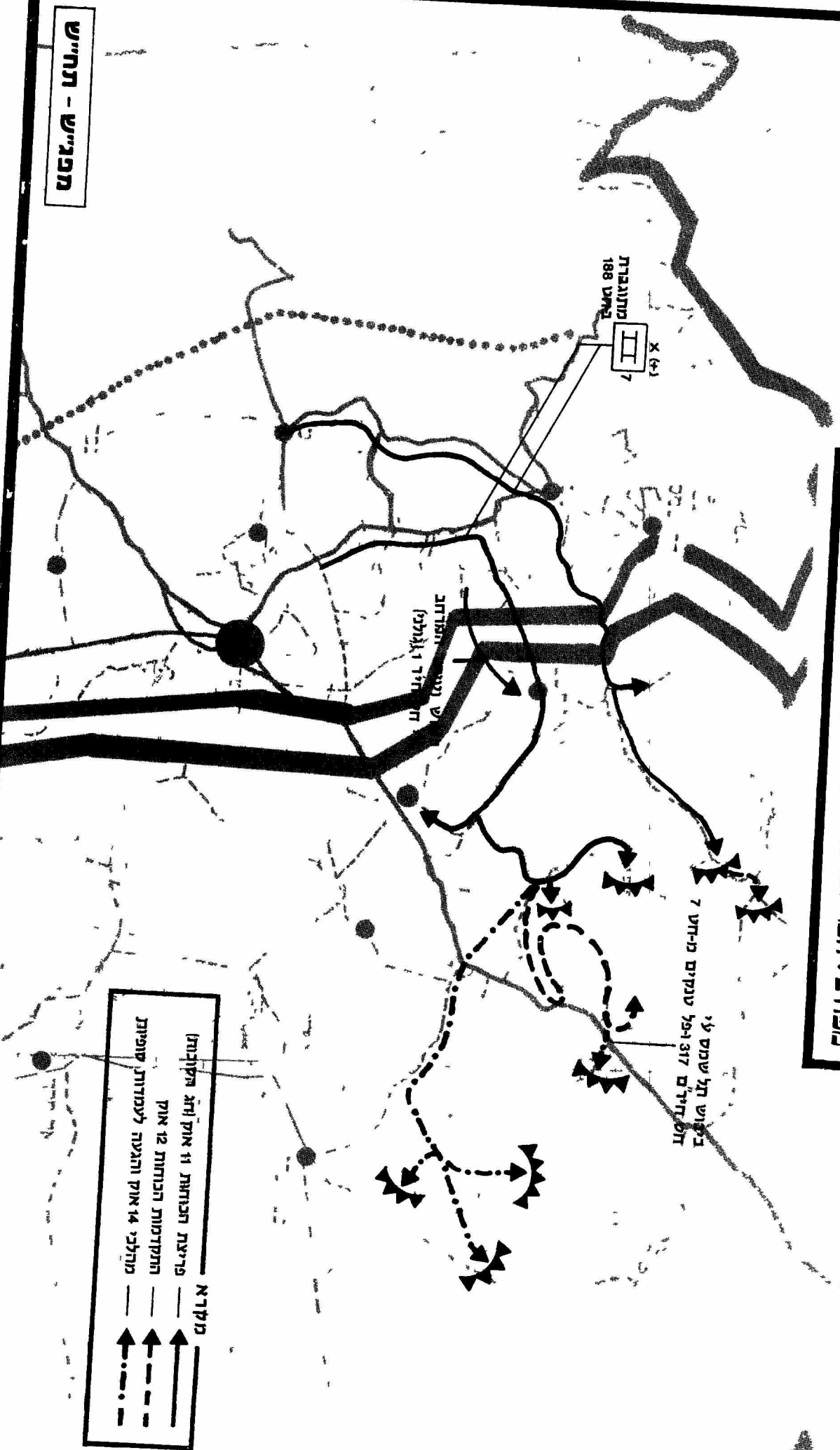
- ← תנועת הכוחות הסדירים
- - - ← תנועת תגבורות המילואים
- * כוחות שריון נצורים ב-7 אוק

מפג"ש - תח"ש

קודי

מדלכלי אוג' 36 במלחמת יוד'כ

מפה ב': הפריצה אל מעבר לקו הסגול 24-11 אוק' 73

X (4-1)
7
מתגברות
במט 188

שני נתיבי התחבורה
החדר וג'אלע

בקושי תל שמים ע"י
דלמחזים 17 ו-16 ענקים מ-חט 7

תפישי - תחישי

מק"מ
פריצת הכוחות 11 אוק' ורח' מקובות
התקדמות הכוחות 12 אוק'
מהלכי 14 אוק' והגעה לעמדות סופיות

מלחמת יוה"כ - אוג' 36
עותק מס'.....

אוגדה 36 - סגל הפיקוד במלחמת יוה"כ

מפקד האוגדה: חא"ל רפאל איתן

סגן מפקד: חא"ל מנחם אבירם

רמ"ט: אל"מ הרץ יזרעאלי

ק' אג"מ: סא"ל יהודה מימון

קמב"ץ: רס"נ אמנון אבן-נור

קפ"ן: סא"ל דני אגמון

ק' קשר: אל"מ אליעזר (מונטי) הררי

ק' אפסנאות: סא"ל רמי דותן

ק' חמוש: רס"נ מרדכי גורן

ק' הספקה: רס"נ מיכה קריינר

ק' הנדסה: סא"ל רפי מר

ק' שליחות: סא"ל יעקב אבידור

ק' רפואה: סא"ל ד"ר מיכאלי

מפקד א"א: אל"מ בני ארד

מפקד א"ת: סא"ל שכני דוד

הוחלף ע"י סא"ל בני דקל

כ פ ג " /
ת ח " ע
מסמך זה ככיל... 42... עמודים
עוהק מס 83 מתוך 15 עוהקים

חטיבה 188 במלחמת יום הכיפורים

זהותה והרכבה

חטיבה 188, חטיבת סנקים שוט-קל, היתה ערב מלחמת יום הכיפורים חטיבת הסנקים הסדירה היחידה של פיקוד הצפון. החטיבה הוקמה במהלך שנת 1969. גם ירידת חטיבה 7 מרמת הגולן. בסיס החטיבה ריו מפקדת חטיבה 45 (מלחמה בעמק דיכים בחזיתות ירדן, כיבוש ג'נין ועמק דותן עד הג'יפתליק וגשרי הירדן, וסוריה - כיבוש מרחב הבניאס ומסעדה) וגדוד 53, אשר נשאר ברמת הגולן כשחטיבת האם שלו, חטיבה 7, ירדה לכיבוד ודרום. חטיבה 188 הפכה לחטיבה בת שני גדודים סדירים (גד' 74,53) וגדוד מילואים אחד (גדוד 30).

תסוקת החטיבה היתה בהחזקת רמת הגולן ובתקופות שונות גם בגזרת רעמקים (עמק בית-שאן ועמק הירדן) וגבול לבנון. במסגרת זאת השתתפה החטיבה בכל התקריות והפעולות ההתקפיות שנערכו בפיקוד - החל מחילופי אש לאורך הגבול ועד פשיטת על המערך הסורי בדרום רמת הגולן (יולי 70) והפשיטות המשוריינות ל"פתחלנד" ולדרום לבנון במסגרת הלחימה נגד דמחבלים.

כחטיבה מבצעית, לא עסקה חטיבה 188 בזימוני צמ"פ אולם הירבחה באימונים מבצעיים וחרגילים בהתאם לזירה המיועדת - שטח הררי ותנאי קרקע קשים. ביולי 1973 ערכה החטיבה חרגיל חטיבתי אופייני לגליחת מכשול מים צר ולחימה בזירים בשטח הררי. החרגיל היה מלא וכלל את גדוד המילואים.

עד לפני רוש השנר, חשל"ד, היה צבא סוריה ערוך במערך דליל, דבר שהשפיע גם על היערכות כוחותינו:

גדוד אחד היר מחזיק את הקו עם 2-3 פלוגות בנות 10 סנקים כל אחת. דפלוגות היו פרוסות במסעדה, קוניטרה חומניה וג'וחדר, כשחלק מן הסנקים בחניונים ביזור מוצבי ה-ח"ר שלאורך הקו. גדוד זר היה כפוף מבצעית ל-חטמ"ר 820.

גדוד שני היה בעורף ותעסוקתו אימוני שריון, זימוני שח"פ ותעסוקה מבצעית בגזרה אחרת.

שני הגדודים היו מחלפים ביניהם מדי 3 חודשים.

מלחמת יוה"כ - חט' 188

עו"מ מס' 82

בחקופה שקדמה למלחמה נמצא גדוד 74 בקו, ואילו גדוד 53 היה באימונים, שהיקפם היה אימון צוות עד אימון פלוגה. כחודשיים לפני המלחמה נכנסו לתפקידם אל"מ יצחק בן-שוהם ז"ל כ-מח"ט ו-סא"ל דוד ישראלי ז"ל כ-סמח"ט.

סמוך לראש השנה תשל"ד, כאשר סוריה תגבה את המערך שלו בקו הגבול, ולאחר תקרית הפלת 13 מטוסים סוריים ע"י חיל האוויר של צה"ל מעל חופי הים התיכון, הוחלט על נקיטת מספר אמצעי זהירות בקרב פיקוד הצפון. במסגרת זאת, הועבר גדוד העורף, גדוד 53, לקו, והגזרה חולקה לשתי גזרות משנה, בהן נערכו כוחות חטיבה 188 כך

גדוד 74, גדוד הקו, בפיקוד סא"ל יאיר נפשי, (ומפקדתו במסעדה), היה אחראי על הגזרה הצפונית עד מוצב 110 (4 ק"מ דרומית לכפר צורימך) בדרום כשמיקום פלוגותיו הוא:

פלוגה ח' - במסעדה, במוצבים 105,104;

פלוגה ז' - בחושניה, מח' בקוניטרה,

פלוגה ו' - בג'וחדר, 2 מח' במוצבים 116,114.

גדוד 53, שתיגבר את הקו, בפיקוד רס"נ עודד ארז (ומפקדתו בחושניה), היה אחראי על הגזרה הדרומית ממוצב 110 דרומה עד הרוקד, ופלוגותיו פרשו כדלקמן

פלוגה א' - בקוניטרה;

פלוגה ב' - בצומת וסט,

פלוגה ג' - בחושניה

פריסה זו יצרה מצב שבו לגדוד 53 היו 2 פלוגות מגדוד 74 ופלוגה אחת אורגנית. ולגדוד 74

היו 2 פלוגות מגדוד 53 ופלוגה אחת אורגנית. זאת נעשה מתוך מגמה לא לערוך שינויים

במיקום בפלוגות שהיו בתעסוקה. בקבוצת פקודות חטיבתית, שנערכה לרגל מצב זה, למתן פקודה

לפריסה, הוסבר שצעדים אלו הם במסגרת אמצעי מנע למקרה של נסיון סורי לפתיחה באש, כמנהגם

מדי פעם, או (במקרה הקיצוני ביותר) לאפשרות נסיון סורי למחסף בעוצמה חטיבתית להשגת

הישג מקומי ולשבירת הקפאון שהשתרר במזרח התיכון.

ההנחיות שנתנו בקבוצת הפקודות היו לכן מותאמות ליום קרב לאורך קו הגבול ואת פלוגת

העתודה בכל גדוד (בצפון-בוסט ובדרום-בחושניה) הותר להפעיל רק על פי אישור מרמה גבוהה.

יתר הכוחות יועדו לתפישת עמדות בסוללות הסנקים, שהוכנו לאורך קו הגבול באזור המוצבים

בכל גדוד נערכה חלוקת משנה לגזרות. הגזרה הצפונית פיקד ה-סמג"ד מהחרמון עד מוצב 105.

מלחמת יוה"כ - חס"ט 188
עותק מס' 22.....

וה-מג"ד על מרחב קוניטרה. בדרום פיקד ה-סמג"ד על גזרת כודנה, וה-מג"ד על גזרת ציר הנפט, רפיד ודרומה. נערכו סיורים לאנשי הצוות ולמפקדים לרענון דרכי הגישה לעמדות, המטרות ומיקום העמדות. במקביל לתפיסת הקו על ידי 2 הגדודים הועלה גדוד סדיר 77 מחטיבה 7 ל-רמה"ג, לתגבור החטיבה, והתמקם בנפח ככה החקפות נגד מרכזי לכל הגזרה. משך השבוע לפני יום הכיפורים נוצל לטיפול בטנקים ולסיורים. ערב יום כיפור, עקב החמרה בתגבור המערך הסורי ובעקבות מידע מודיעיני, הועלתה כל חטיבה 7 לרמת הגולן. במסגרת זאת הועבר שוב גדוד 77 לחטיבת האס שלו וכל החטיבה שימשה כחטיבת עתודה לגזרה.

ביום ו', ערב יוה"כ, 5 אוק" 73, צוותו לחטיבה קציני חותחנים (קת"קים, קש"אים ו-מס"ח) דבר שהעיד על הגברת הכוננות.

יום כיפור, שבת 6 אוקטובר

לפנה"צ יצא מח"ט 188 לסיור בקו, עבר בין הפלוגות המרוכזות ושוחח עם החיילים. הכוננות השרתה מתיחות, אולם המחשבות עדיין היו רחוקות ממלחמה כוללת. על פי נסיון החטיבה, היו הסיורים נוהגים לפתוח ימי קרב בשעות אחה"צ המוקדמות, על מנת למנוע מחיל-האוויר הישראלי משך זמן ארוך לפעולה ומתוך שאיפתם לסיים התקרית עם רדת החשכה. בסביבות השעה 1000 נקרא ה-מח"ט ל-חפ"ק אלוף הפיקוד, שהתמקם בנפח. האלוף עדכן את ה-מח"ט, שהוחלט על גיוס מילואים וכי החל משעה 1400 יאויש ה-חפ"ק המרחבי בנפח ע"י חטיבה 188, ה-מח"ט הודיע טלפונית לכל ה-מג"דים על הגברת הכוננות משום אפשרות שאח"צ יתפתח יום קרב מורחב, והורה לכל היחידות להיות בהאזנה, כשהם צמודים לטנקים, ולהגביר את כוננות ה-נ"מ. ה-מג"דים עדכנו את חניוני הטנקים כמתרחש, כמובן תוך מגבלות הבטחון המתחייבות משימוש השלפון.

בצהריים, ירד חלוץ ה-חס"ט בפיקוד ה-קמ"נ ל-חפ"ק בנפח, לבדוק ולהכין את ה-חפ"ק, כך שאפשר יהיה לאישו. במקביל נקרא אלוף הפיקוד ל-מסכ"ל בדחיפות. האלוף הורה ל-מח"ט 188 להיות מפקד הגזרה, בהיותו הקצין הבכיר והבקי בגזרה. בשעה 1320 התייצב ה-מח"ט ל-חפ"ק הפיקודי בנפח וקיבל את הפיקוד הידי.

בשעה 1345, החלו להגיע ל-חמ"ל בנפח קריאות על התפוצצויות והפגזות מרשח התצפיות, המעוזים ומפקדי יחידות הטנקים. במקביל החלו פגזים יורדים על מחנה נפח. מהרגע הראשון הסתמן המצב, שעל כל הקו יורדת הפגזה ארטילרית מלווה בהתקפות מטוסים, שחודרים בגובה נמוך לשטחינו, וה

מלחמת יוה"כ - חש" 188
עותק מס" 23.....

משליכים את פצצותיהם בדיוק-לא-רג ומתחמקים. ההפגזות הסוריות היו מכוונות לקו המוצבים, לחניוני הטנקים ולמחנות העורפיים וההפגזה הראשונה גרמה למותו של מש"ק מודיעין בגדוד 53, שעסק בקיפול ה-חמ"ל בחוששניה. הכלים התניעו מנועים, ותוך 3 דקות דיווחו כל מפקדי הכוחות על תחילת תנועה לעמדות. תנועת הכוחות לעמדות התנהלה במהירות אולם לוחה בהפגזות כבדות, מחלקות הטנקים שהיו בחניונים באזור המוצבים הגיעו תוך 5 דקות לעמדות, קיבלו פקודת אש והחלו לנהל אש. קו העמדות אויש תוך זמן קצר החל ממוצב 116 בדרום, דרך צומת רפיד, ציר כודנה - תל אל מחפיי, העמדות מול ג'ובתא אל חשב עד אזור סחיתא בצפון. פלוגת העתודה הדרומית תגברה את העמדות בציר הנפט ואת אזור כודנה ואילו פלוגת העתודה הצפונית קודמה בשלב זה עד צומת מנסורה (קילומטרים ספורים צפונית לקוניטרה) בלכד. בשעה 1421 החלה להסתמן חדירה סורית ראשונה באזור המוצב בסחיתא. כח ראשון היה של 3 טנקים סוריים, ומיד אחריהם החלו לנוע 12 טנקים בכיוון מדרום לסחיתא, מלווים בטנקי גישור. מג"ד 74 דיווח גם על מאמץ סורי קל באזור אל אחמדיה, אולם מסר שהוא מתגבר על כך. בגזרה הדרומית, דיווח סמג"ד 53 (שפקד על כח של 7 טנקים) שבאזור כודנה נערך נסיון פריצה של כ-30 טנקים, אולם עמדות כוחותינו הנוחות והשולטות הקנו יתרון לכוחותינו. באזור ציר הנפט, יצאנו כוחותינו (7 טנקים) בפיקוד מ"פ ג' סרן עוזי אוריאלי מבע עם טנקים שניסו לחדור ולעבור את ציר המערכת אולם עדיין לא הצליחו.

המאמץ הסורי מדרום לסחיתא הסתמן בשלב זה כמאמץ המסוכן ביותר, ולכן החליט ה-מח"ט לקדם לאזור את פלוגה ב', בפיקוד רס"ג אבנר לנדאו. הפלוגה נכנסה דרך הכפר בוקעתה יצרה מגע והשמדה אח מרבית הטנקים, ובלמה את נסיון הפריצה הסורי. במקביל דיווח סמג"ד 53, סרן שמואל אסקרוב, שפיקד על גזרת ציר כודנה, על המשך זרימת כלים בציר למרות שהשמיד כ-30 כלים. תנועת האויב הסורי לא נחלשה, וה-סמג"ד ביקש תגבורת טנקים לסייע לבלימה. בשעה 1500 החל להסתמן לחץ גם על כח עוזי אוריאלי, שנמצא במגע בציר הנפט הסורים באו מצויידיים בטנקי גישור (על מנת לבשר על תעלת ה-נ"ט), ואמצעים אלו הפכו למטרה ראשונה לכוחותינו אולם עוצמתה הרבה לא איפשרה לה בלימה מוחלטת.

מג"ד 74, סא"ל יאיר נפשי, שנע עם ה-חפ"ק הגדודי לאזור ה"בוטטר" תל אל מחפיי דיווח משם על מאמץ סורי שמתפתח מול מוצב 109. כעבור חצי שעה דיווח ה-מג"ד על מאמץ של כ-40 טנקים שמתפתח מכיוון הכפר אופנה צפונית למוצב 107 לפיכך הוכנסו לבלימה, צפונית לקוניטרה, כוחות

מלחמת יוה"כ - חט' 188
עוחק מס' 2000.....

חיים ברק, נשאר לשלוט לאורך ציר הכביש הראשי, ציר "רשת", על מנת להשמיד כוחות סורים ולמנוע המשך חדירה מערבה.

ב-2000, יצא חפ"ק החטיבה מנפח, והתקדם בציר הנפט, במטרה להתחבר עם הכוחות באזור ג'וחדר. במקביל, נשלחה פלוגה בפיקוד סמג"ד 82 סרן דני פסח וה-מ"פ סרן דני לויין להגבור פריצה שאובחנה בדרום, באזור אל על. בתנועתה, השמיטה הפלוגה מחלקה לתיגבור הכוחות שנמצאו בציר הנפט, ויתר הכח המשיך בציר "רשת" דרומה. 4 ק"מ דרומית לג'וחדר עלתה הפלוגה על מארב סורי ו-4 טנקים נפגעו. יתר הכח המשיך דרומה תוך מגמה להיחלץ לאזור תל סקי ולהתמקם להגנה באזור. ה-מח"ט לא הצליח להתחבר עם הכוחות בג'וחדר וכ-3 ק"מ לפני ג'וחדר, על ציר הנפט, נקלע להפגזה חזקה. באותו זמן, החלה להיווצר כעיית תחמושת בקרב הכוחות הלוחמים.

ה-מח"ט הורה על הכנסת תחמושת בציר הנפט. שיירת התחמושת, שנעה על הציר, נתקלה לפתע בסנק שחנה ליד הציר, וכשהתקרבה, זיהתה שזהו סנק סורי. לאחר פעולות זיהוי ואימות, חזרה השיירה במהירות לנפח.

בניתוח המצב התבררו העובדות הבאות:

מערך כודנה נפרץ. כח סורי חדר והגיע עד לציר הנפט, מערבית לחושנייה.

מערך ג'וחדר ודרומה נמצא בלחץ מתמיד ובחוסר תחמושת.

ה-מח"ט נקלע למקום בו אינו יכול להתחבר עם הכוחות.

גדוד 82 נמצא בתוך כוחות סורים לאורך ציר "רשת".

כח שאורגן במחנה נפח מטנקים פגועים החל לנוע דרומה על ציר הנפט בפיקוד מ"פ, סגן צביקה גרינגולד, אשר הוזעק מהבית בהיותו בחופשת שחרור. כח זה החל ללחוץ בציר הנפט.

בגזרה הדרומית חדרו כוחות סורים בפרצות בין פריסת הטנקים, כשמגמת פניהם אל על בדרום וציר קק"ל לכיוון צפון. כח מגדוד 82 התרכז להגנה באזור תל סקי.

באזור ג'וחדר-ציר הנפט, תחת הלחץ הכבד, הוחלט לדלג את הכח לאזור ציר הכביש למחנה ג'וחדר, כדי ששם יבלו כוחות סורים שיכנסו לציר הנפט מערבה.

במקביל החלו הסורים לנוע ולעלות על המוצבים 115 ו-116. הכח ב-115 נזקק לחאורה שביקשה בצמצום והצליח לבלום. הכח ב-116, שנותר עם שני טנקים בלי תחמושת, נחלץ גם הוא לאזור תל סקי. בחצות, היחה היערכות כוחות חטיבה 188 כך:

כח מוקף (5 טנקים) באזור תל סקי;

4 טנקים במחנה ג'וחדר;

2 סנקים במוצב 115, לאחר שה-מ"פ סגן אבי רוניס, נהרג;

וכח בצומת רפיד, שעדיין לא עמד בפני מאמץ רציני;

כח מגדוד 82 באזור ציר "רשת" בתנועה לציר "קטומבה" לתדלוק וחימוש.

כח צביקה, בסיוע כוחות מחטיבה 179, (חטיבת מילואים הראשונה שעלחה לגולן), במגע בציר הנפט לבלימה.

מצב זה מצביע, למעשה, על היערכות דלילה של הכוחות. עוצמות האויב, שהסתכמו בדיוויזית חי"ר ו-2 חטיבות שריון, ביטלו כל אפשרות בלימה מעשית לחטיבה. הסורים נכנסו במאמץ של למעשה מ-100 סנקים באזור כודנה, 60 סנקים בציר הנפט, 80 סנקים באזור מוצב 116 ו-60 סנקים מדרום למוצב זה, כשמגמתם חושניה נפח, אל על, ומעלה גמלא.

לנוכח ניתוק הכוחות ע"י האויב, החליט ה-מח"ט לנוע מערבה, על מנת לחזור לאזור נפח ולארגן כוחות מילואים, שהגיעו לשם, להתקפת נגד.

במשך הלילה, המשיכו הכוחות הנצורים לעמד בלחץ מתמיד.

כח מתל סקי יצא למוצב 116 ונחקל בכוחות סוריים, שנעו בשטח בחופשיות. סנק ה-מ"פ סרן דני לויץ, נפגע, הצוות נחלץ והסתתר, אולם בבוקר נתגלה ע"י כח סורי, אחד מהם נהרג ושלושה (בתוכם ה-מ"פ) נפלו בשבי.

הכח בג'וחדר ספג פגיעות והידלדל. כוחות סוריים, שהופיעו בעורף הכח ברפיד, נפגעו והושמדו. הכח שניהל קרב בציר הנפט ואליו הצטרף כח מחטיבה 179 - נפגע כמעט כולו ונאלץ לסגת לאזור נפח.

כך שעד הבוקר המשיכו הכוחות לעמד במקומם, תוך נסיונות בלימה, אולם הכוחות הסורים המשיכו לזרום לעומק הרמה. עם בוקר, בשעה 0545, נוכח מג"ד 53 שכוחותיו הפרוסים עומדים בפני כיתור גמור. בעית הדלק והתחמושת החלה גם היא להכביד, ובדיון בינו לבין ה-מח"ט, באישור אלוף הפיקוד, הוחלט על ריכוז הכח שנותר באזור תל פרס. כן קיבל ה-מג"ד הוראה לפינוי אנשי ה-חי"ר של המוצבים.

הכח בפיקוד ה-מג"ד התרכז באזור תל פרס: 7 סנקים למורדותיו, בשליטה על האזור, תוך הגנת מבני נח"ל גשור, שלרגלי התל, שם היה ממוקם תאג"ד רפואי; ו-5 סנקים על התל, בשליטה באש ובחצפית על מרחב גדול.

כח תל סקי למעשה חדל מלהתקיים. הסנקים נפגעו והחילים התרכזו בכונקר שהיה בתל, תוך כוונה שיחולצו ע"י כח שיגיע מאזור רמת מגשימים. סמג"ד 82 סרן דני פסח, שהיה בתל, הצליח להיחלץ

מלחמת יוה"כ - חט" 188
עותק מס" 23

מערבה ולהצטרף ל-מח"ט. מוצבי ה-חי"ר 114,115 פונו ע"י כח מג"ד 53 לתל פרס, ואילו מוצב 116 היה מוקף ולא היתה אפשרות גישה אליו.

גדוד 82, במחצית הצפונית של גזרת חטיבה 188, החל לנהל אש עם כוחות סורים באזור חושניה, אולם תוך זמן קצר נפגע ה-מג"ד, רס"נ חיים ברק, וחלק מהכח וכח שנותר, בפיקוד מ"פ ב' מגדוד 82, סרן יעקב צ'סנר, הצטרף לחטיבת המילואים 679, שהחלה בהתקפת הנגד על כיס חושניה. ה-מח"ט נמצא עדיין בדרכו לנפח.

כוחות סורים שזיהו את התרכזות הכוחות בתל פרס ערכו נסיונות התקרבות לתל, אולם ללא הצלחה נבלמו והושמדו. מהתל הובחנה בבירור התקדמות הסורים דרך מרחב כודנה לאזור חושניה, ודרך ציר הנפט דרומה לאזור אל על - רמת-מגשימים ומערבה למעלה גמלא.

למרות כל הקריאות לעזרה ולסיוע ארטילרי ואוירי, שהופנו לפיקוד, ניתן לכוחות סיוע מועט. בשעות הבוקר הצטרף סמח"ט 188 סא"ל דוד ישראלי (עם 6 סנקים), לכח מחטיבה 179 שחדר לציר הנפט וניהל (בהשתתפות סגן צבי גרינגולד) קרב נואש.

בשעה 0900 הגיע מח"ט 188 עם חבורת הפיקוד לאזור נפח. ה-מח"ט, אל"מ יצחק בן-שוהם וקצין ה-אג"מ, רס"נ בני קצין, עלו על סנק, עקפו את נפח מדרום ונכנסו לקרב באזור ציר הנפט, במגמה ללחוץ לכיוון חושניה. סמג"ד 82 לחץ לכיוון חושניה מאזור ציר "פלא" (סינדיאנה - רמת-ניה - חושניה). ה-קמ"נ, רס"נ משה צוריק, וקצין הקשר, סרן חנן שוורץ, ארגנו סנקים בודדים וצירפו לכח ה-מח"ט, שהגיע עד ל-10 סנקים וחבר עם ה-סמח"ט. בתחילה נשא לחץ ה-מח"ט פרי, ודומה היה, שהמערך הסורי נשבר: כח ה-מח"ט וה-סמח"ט לחץ בהצלחה מציר הנפט לחושניה, ו-סמג"ד 82, במקביל, בציר "פלא".

אולם כיום א', בשעה 1200 בערך, חל שוב מפנה לרעה:

כח סמג"ד 82 נפגע, וה-סמג"ד נהרג. הכח הסורי שנע מולו בציר "פלא" הצליח להתקדם, וכך עקף את ה-מח"ט (שהיה בציר הנפט). הסורים החלו להגיע למחנה נפח, שהוא עמדת מפתח בדרך לגשר בנות יעקב והגליל.

ה-מח"ט, ישמא עצמו עם סנקים בודדים בין כוחות סוריים, ושמע בקשר שהסורים על גדרות בציר נפח, החליט לחוש אחורה ולתקוף לשם.

בתנועתם המהירה חזרה, ראו אנשי כח ה-מח"ט סנקי מילואים, שהתקפלו בעקבותיהם אל נפח.

ה-סמח"ט נהרג. וכך החלה ההסתערות להצלח נפח עצמה עם 3 סנקים. ה-מח"ט וקצין ה-אג"מ (שהיו בטנק אחד) נפגעו בשעה 1420 מצרור, שנורה לעברם בציר הנפט משדיונית סורית, אותה חשבו לפגועה, ונהרגו. לתוך נפח ממש נכנסו רק 2 סנקים: טנק מילואים אחד, והטנק של סגן צביקה גרינגולד,

מלחמת יוה"כ - חט" 188
ע"מ מס" 82.....

שנכנס בעקבותיו. מולם ניצבו, מסביב למחנה נפח ובתוכו, סנקים ו-נגמ"שים סוריים בגודל כגודל. הסנק של סגן צביקה החל להשמיד באש סנקים וחוליות הי"ר סוריים, מטוח עשרות מטרים. בהשמדת הכח הסורי, סייעו לו גם סנקי חטיבה 679 שהיו מחוץ לנפח על כביש בנות יעקב - נפח - קוניטרה. הסנק של סגן צביקה נשאר יחיד בצומת ציר הנפט וקיבל פקודה לנוע לעליקה (4 ק"מ מערבה על הכביש אל בנות יעקב).

אחריו היו כמה סנקים בחנועה מנהלחית. בעליקה פגש סגן צבי גרינגולד אח קמ"ג 188 רס"ג צוריק, ואמר לו שאיננו יכול להמשיך, כי פציעתו מהלילה מציקה לו. ב-1630 פינו את צביקה. כך נשארה חטיבה 188 למעשה ללא פיקוד. כוחותיה באזור נפח - ציר הנפט נפגעו כולם, וכוחות מ-חט" 679 ו-179 נערכו להתקפת נגד. מ-חט" 188 נותר רק כח מ-גד" 53 בתל פרס. עם הכח שנותר בתל סקי לא היה קשר ומצבו לא היה ידוע.

משעות הבוקר של יום א" 7 אוק", עמד הכח בתל פרס בהפגזות ארטילריות, התקפות מטוסים ונסיונות התקדמות וכיבוש סוריים - אולם הצליח לעמדו בכל זאת תוך דיווח מחמיד וישיב לפיקוד על התקדמות האויב, כיוונו ועוצמתו, ושימש בכך "העיניים הקדמיות".

בשעה 1500 אותרו 5 מטוסים, אשר ניסו לנחות על התל על מנת לחזור על מבצע החרמון. הסנקים פתחו מיד באש, פגעו והפילו 2 מטוסים והניסו את היתר. לצורך תקשורת, נעזר, הכח בתיווך ק' הקשר וה-קמ"ג. שני אלה, שנותרו יחידים ממפקדת החטיבה, עסקו בארגון מערך בלימה באזור עליקה (סמוך לנפח, ממערב) לאפשרות שכוחות סוריים ינסו לנוע מערבה.

עם השככה הוחלט שגדוד 53 יעזוב את תל פרס וינזע מערבה. תוך שמירת דממת אלחוט, נע הכח בצירים לא מוגדרים - משום שכל המרחב היה מלא ב-600 סנקים סוריים, שהתרכזו במרחב חושניה - מעלה גמלא - אל-על, הנסיעה הייתה איטית, ולמרות כל הזהירות עלתה השדרה 3 פעמים על מארבי סנקים סוריים. אולם היא הצליחה לגבור עליהם ולהמשיך. יש לזכור, שהיה זה עדיין המשך רצוף מתחילת המלחמה - 36 שעות ללא תדלוק, חימוש או מנוחה.

בהגיע השדרה למעלה גמלא, עברה במרחק עשרות מטרים מכח סורי חונה, אולם לא איתרה אותו. לקראת סוף הדרך, נתקלה השדרה באש. אחד הסנקים נפגע, ו-קמב"ץ גדוד 53, סגן יוסי ספיר, נהרג. רק עם אור ראשון ביום ב' 8 אוקטובר, הגיעה השדרה לאזור גשר אריק, בטיפוח הדלק האחרונות. היו אלה הכוחות היחידים ששרדו מקרב הבלימה האכזר של החטיבה. כל הסנקים, ללא יוצא מן הכלל, היו פגועים, תאג"ד החל לטפל מיד בנפגעים שהובאו. לאחר התארגנות קצרה המשיך הכח והגיע למחנה ירדן (2 ק"מ דרומה מביית המכס העליון, במערב רמה"ג).

מלחמת יוה"כ - חט" 188

עוֹתָק מִסֵּוּר... 188

היה זה סוף קרב הבלימה, בו איבדה החטיבה את כל הפיקוד הבכיר, ספגה אבדות כבדות בקרב לוחמיה ואיבדה כל מסגרת לחימה מאורגנת.

שיקום החטיבה

עם ההגעה למחנה ירדן, הוחלט שיש להתחיל לבנות את החטיבה מחדש. במאמץ גדול אוחרו כ-14 טנקים כשירים, שאורגנו כמסגרת לחימה. ביום ג' 9 אוק' הגיע מ-חול סא"ל יוסי בן-חנן שתפקידו האחרון בארץ היה מג"ד בחטיבה. הוא התמנה כ-מ"מ מח"ט וקיבל את הפיקוד על הכח. בשעה 1000, נע הכח והצטרף לבלימה במסגרת חטיבה 7 צפונית לקוניטרה. יוחר מאוחר, אורגנו עוד 10 טנקים, שהצטרפו לכח יוסי, ולמעשה פעל הכח עד ה-16 לחודש כמסגרת אורגנית בחטיבה 7 ושימש ככח המוביל בהבקעה וכיבוש "המובלעת" בבשן עד לחל שמט, שם נפצע סא"ל יוסי בן-חנן בחקיפת התל.

ביום ג' 16 אוק', עם החייצבות הקו בפיקוד הצפון, הוחלט על מילוי מסגרות חטיבה 188. כ-מח"ט התמנה סא"ל דני ורדי, ובסיס החטיבה נשען על המטה הקיים ומטה גדוד 53 בפיקוד ה-מג"ד. הוחלט לבנות 2 גדודים, בני 20 טנקים כל גדוד: ראשון גדוד 53 (אליו הצטרפה פלוגת צ'סנר מחטיבה 679) ושני גדוד בפיקוד רס"ן חנני תבור, מג"ד סיור 134, שלחם רוב המלחמה ת"פ חטיבה 179.

גדוד 53, שהוקם ראשון עד יום ד', 17 אוק', החל לשמש כעתודה פיקודית. בתחילה, במשך יומיים, מוקם באזור חושניה, וביום ו', 19 אוקטובר, מוקם באזור קוניטרה. ביום זה אף השתתף הגדוד, במסגרת אוגדה 146, בקרב נגד כוחות ירדניים, שביצעו התקפת נגד מתל חרה צפונית. הגדוד התמקם בעמדות באזור הכפר צורימן, על הקו הסגול וסייע באש לכוחות האוגדה. גדוד 53 שהה באזור עד יום ב' 22 אוקטובר. במקביל נבנה הגדוד השני על בסיס אנשי מילואים ואנשי צוות סדירים.

באותה תקופה (כתאריך 22 אוקטובר), שרידל חטיבה 188 בחזית צפון רמה"ג (שעברו ת"פ חטיבה 7 ובגיוה"כ אחה"צ) רשמו פרק יחיד במינוי בהולדות שריון צה"ל: 6 טנקים בפיקוד סמג"ד 74, רס"ן יוסף נסים היו כח הטנקים שסייע לחטיבת ה-חי"ר "גולני" בכיבושו מחדש של מוצב החרמון הישראלי (שנפל בידי הסורים בפרוץ מלחמת יוה"כ).

ביום ג' 23 אוק', נכנסה החטיבה לקו בדרום-מזרח "המובלעת" מזרחית לנסג', בהחליפה את חט" 7. צעד זה יכול להעיד על בנייתה מחדש ותקומתה של החטיבה, למרות האבדות הכבדות שספגה.

מלחמת יוה"כ - חט" 188

עוהק מס" 82.....

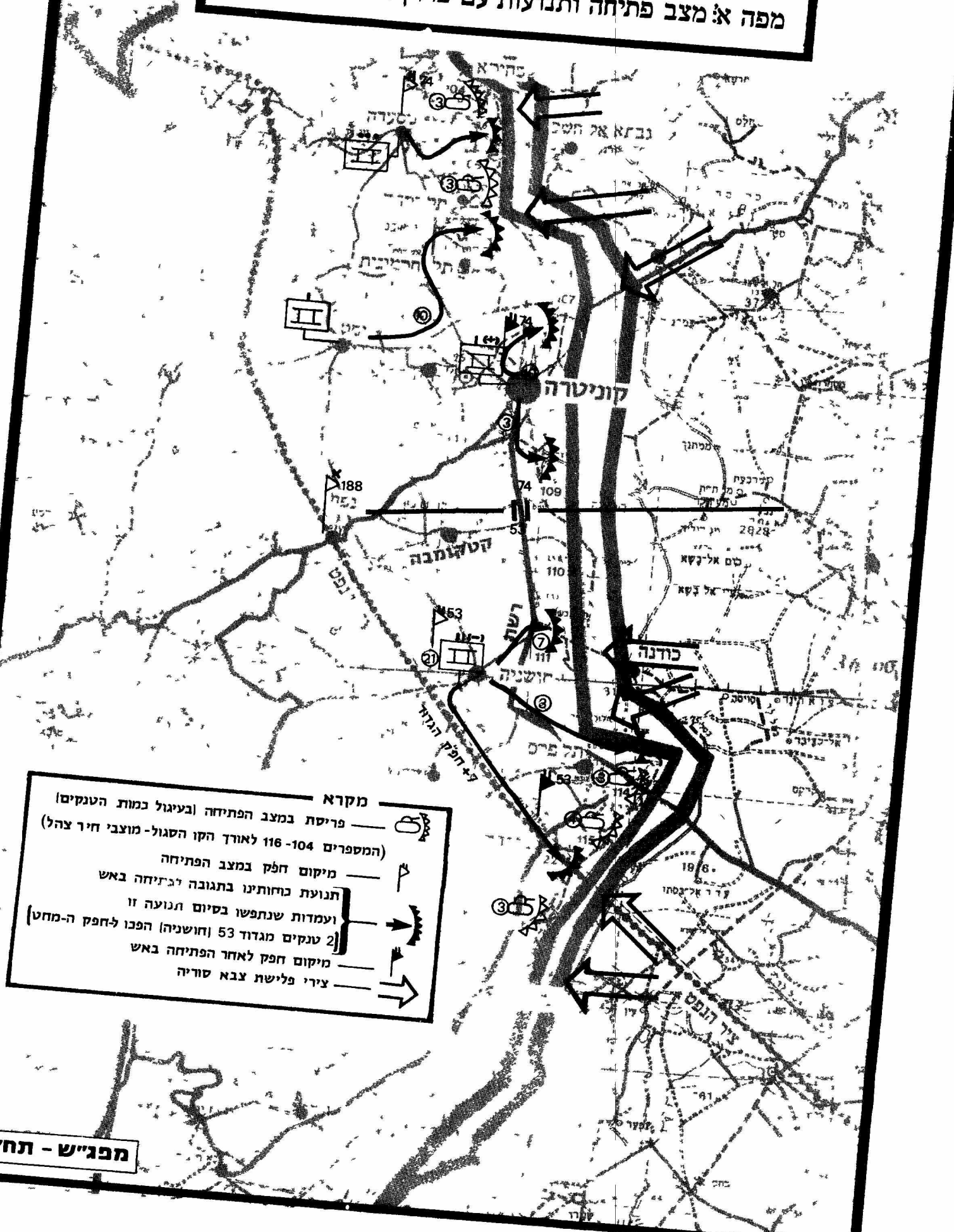
בשלב הבימה. החטיבה התפרסה במשולש התלים תל מרעי - תל ערום - ותל פטמה, כשמפקדת החטיבה בכפר מעץ. עיקר התעסוקה הייתה, למעשה, קביעת עובדת הקו החדש ואחזקתו. עם כניסת הפסקת האש לתוקפה, חלה רגיעה, והזמן הוקדש לשיקום הכלים ולאיזור חיילי החטיבה שהתפזרו בכל היחידות שנלחמו בקרבות הגולן.

אולם לא ארך הזמן וחוט השדרה של החטיבה נפגע שוב: ביום ו' 26 אוק' נקבעה לשעה 1600 פגישה בין נציגי החטיבה לנציגי ה-או"ם לקביעת קו הגבול ומיקום מוצב ה-או"ם באזור. ה-מח"ט ופ"מג"ד 53 נעו לפגישה, ובהיותם כ-ק"מ דרום-מערבית לתל מרעי, עלה הרכב על מוקש. מ"פ הג' יפ"ם של החטיבה, סרן עוזי פיין, נהרג במקום; ה-מח"ט נפצע קל ו-מג"ד 53 וקשר שנמצא בג' יפ"ם נפצעו קשה ופוננו. שוב עורערה מערכת הפיקוד של החטיבה. סא"ל עמוס כ"ץ התמנה כ-מח"ט והחל בבניית החטיבה, גד' המילואים 39; שבמשך כל המלחמה נלחם במסגרת חטיבה 4, הועבר לצמיתות מהחטיבה. החטיבה נבנתה כחטיבה סדירה מלאה, בת 3 גדודי טנקים: 74, 53 ו-71.

לאחר התארגנות קצרה של שבועיים, חזרה החטיבה לקו. החטיבה שובצת כחטיבה סדירה במסגרת אוגדה 36 והשתתפה בכל מלחמת ההתשה עד הפרדת הכוחות עם הצבא הסורי.

חטיבה 188 כונתה במלחמה "עוצבת הגבורה", עמדה בהתקפות ביחס של אחד לעשרה, נפגעה קשות ושבה לפעילות כחלק מפנצחת זכר חלליה.

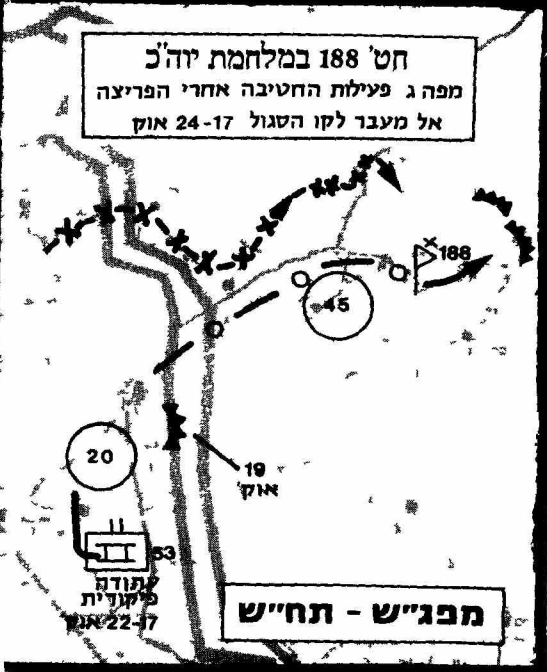
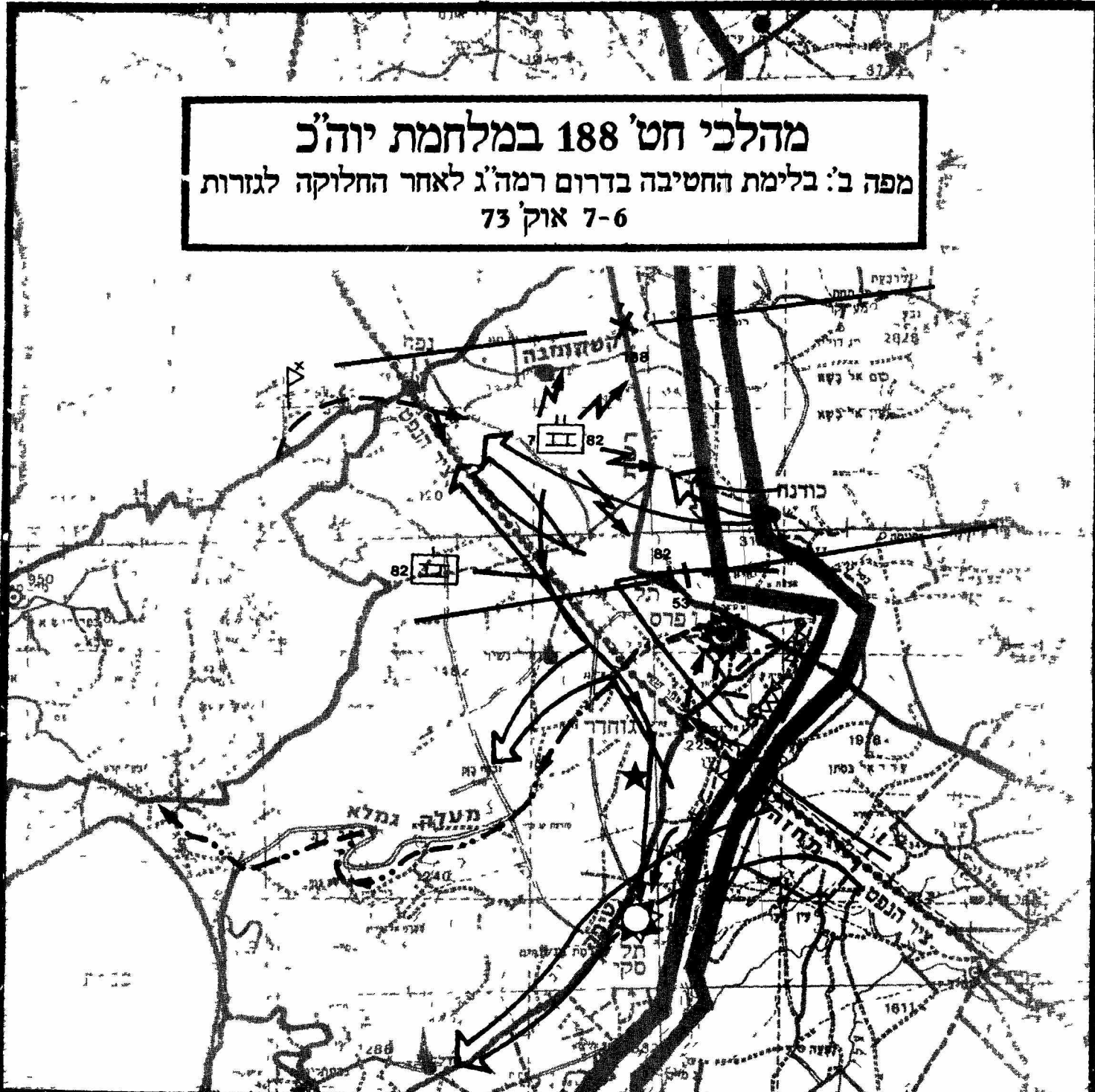
מהלכי חט' 188 במלחמת יוה"כ
 מפה א: מצב פתיחה ותנועות עם פרוץ המלחמה . 6 אוק'

מקרא

- פריסת במצב הפתיחה (בעיגול כמות הטנקים)
- (המספרים 104-116 לאורך הקו הסגול- מוצבי חיר צהל)
- מיקום חלק במצב הפתיחה
- תנועת כוחותינו בתגובה לפתיחה באש
- ועמדות שנתפשו בסיום תנועה זו
- [2 טנקים מגדוד 53 (חושניה) הפכו לחפק ה-מחט]
- מיקום חפק לאחר הפתיחה באש
- צירי פלישת צבא סוריה

מהלכי חט' 188 במלחמת יוה"כ
 מפה ב: בלימת החטיבה בדרום רמה"ג לאחר החלוקה לגזרות
 7-6 אוק' 73

מקרא	
מגנני כוחותינו ב-6 אוק (יוה"כ) אחיצ	
פעילות גד 82 במשך 7-6 אוק	
פעילות שלב א במוצאי 6 אוק תגבורת פל מ-גד 82 לגדוד 53 ריכוז	
כוחות בתל סקי דילוג לאחור לצומת גיפה- מחזה	
מארב סודי במוצאי 6 אוק	
התבצרות כוחותינו במוצאי 6 אוק (מוצאי יוה"כ)	
כוחות מילואים הפ חפק ה- מחט אור ליום 7 אוק	
תנועה להתכנסות בתל פרס-בוקר 7 אוק	
התבצרות כוחותינו בבוקר 7 אוק	
תנועה להיחלצות ליל 7-8 אוק	
צירי פלישת צבא סוריה	
למפה משמאל	
מגנני כוחותינו לאחר הפריצה אל מעבר לקו הסגול	
תנועת כח משרידי חט 188	
במשגרת חט 7 בפריצה מעבר לקו הסגול	
תנועה חטיבתית להחזקת דרום המובלעת 23 אוק	

מלחמת יוה"כ - חט" 188
עוהק מס".....

חטיבה 188 - סגל הפיקוד במלחמת יוה"כ

נהרג בחאריך 7 אוק" 73
במקומו מונה ב-16 אוק" סא"ל דני ורדי (שנפצע
ב-26 אוק" 73)
נהרג בחאריך 7 אוק" 73
במקומו מונה ב-16 אוק" סא"ל (מיל") שמחה אפלבוים
נהרג בחאריך 7 אוק" 73
במקומו מונה ב-16 אוק" סגן צבי גרינגולד

נהרג בחאריך 11 אוק" 73

נהרג בחאריך 26 אוק" 73

מח"ט: אל"מ יצחק בן שהם

סמח"ט: סא"ל דוד ישראלי

ק"אג"מ: רס"נ בני קצין

קמ"ן: רס"נ משה צוריק

ק"קשר: סרן חנן שוורץ

קמב"ץ: סגן שרגא איבלר

מס"ח: כסא"ל אריה שוורץ

קא"פ: רס"נ ירמיהו יוספזון

קח"ש: רס"נ יצחק תלם

קה"ס: סרן רפאל חליוה

רופא: סגן יעקב ממת

קשל"ח: רס"נ שמואל בן-משה

מפקד מרכז גיוס: סרן יוסף זרחיה

ק"דת: סגן שניאור קרמר

ק"חנור: סגן נתן פנץ

מ"פ ג' יפית: סרן עוזי פייך

מלחמת יוה"כ - חט' 188
עוחק מס' 83.....

חטיבה 188

גדוד 53

נפצע ב-26 אוק' 73	<u>מג"ד: רס"נ עודד ארז</u>
נפצע ב-7 אוק', חזר ב-9 אוק'	<u>סמג"ד: סרן שמואל אסקרוב</u>
נפצע קשה ב-10 אוק' 73	<u>קמב"צ: סגן יוסף ספיר</u>
נהרג בליל 7-8 אוק'	<u>קמ"ן: סג"מ יובל שחר</u>
הוחלף ע"י סגן חיים אלדאג	<u>ק' קשר: סגן יוסף ניסים</u>
	<u>קש"א: סגן יגאל ספיר</u>
	<u>קא"פ: סג"מ דב ויינר</u>
	<u>קח"ש: סרן יצחק ענבר</u>
	<u>רופא: סגן ד"ר דן אנגלהרד</u>
	<u>שליש: רס"ר יוסף סבן</u>
	<u>מ"פ א' סנקים: סרן צבי רק</u>
נפצע בחאריך 9 אוק' 73	<u>מ"פ ב' סנקים: רס"נ אבנר לנדאו</u>
הוחלף בחאריך 20 אוק' ע"י סגן גדעון אמנון	<u>מ"פ ג' סנקים: סגן עוזי אוריאל</u>
נפצע בחאריך 12 אוק' 73	<u>מ"פ מפקדה: סרן אלי ליכטמן</u>
נפצע בליל 7-8 אוק' 73	

מלחמת יוה"כ - חט' 188
עוחק מס' 8.3.....

חטיבה 188

גדוד 74

מג"ד: סא"ל יאיר נפשי

סמג"ד: רס"נ יוסף גסים

קמב"ץ: סגן דן אבני

קמ"ן: סג"מ אליהו שמש

ק' קשר: סג"מ שמאי אלטמן

קא"פ: רס"ר סלומון חזן

קח"ש: רס"ר משה קרן

רופא: סגן ד"ר ראובן וטרקרוב

שליש: סג"מ יואב סלומון

מ"פ ו' טנקים: סגן אבי רוניס

מ"פ ז' טנקים: סגן אורי עקביה

מ"פ ח' טנקים: סגן אייל שחם

מ"פ חרמ"ש: רס"נ יעקב מורג

מ"פ מפקדה: סרן בן ציון שדה

נפצע ב-22 אוק' 73

נהרג ב-7 אוק' 73

נהרג ב-6 אוק'

נהרג ב-7 אוק'

 הוחלף

בתאריך 10 אוק' 73 ע"י סרן יששכר טל

ש " ג פ -
 ש " ח ת
 מסמך זה מכיל... 42... עמודים
 עותק מס' 83. מתוך 95. עותקים

חטיבה 7 במלחמת יום הכיפורים

זהותה והרכבה

חטיבה 7 הינה החטיבה הסדירה הותיקה ב-צה"ל. היא הוקמה במלחמת העצמאות, נלחמה במלחמת העצמאות ובמבצע "קדש". במלחמת ששת הימים שימשה כחטיבת החוד באוגדת האלוף של ולחמה בקרבות ג'ירדי - אל-עריש - ביר לחפן - ביר גפגפה והגיעה לתעלת סואץ מול איסמעיליה.

החטיבה היתה כפופה למפקדת גייסות השריון, ובמסגרת זאת לאוגדה 162. היא הייתה מושחתת על

סנקי שוט-קל. פיקודה הבכיר היה:

מח"ט - אל"מ אביגדור (ינוש) בן-גל

סמח"ט - סא"ל יעקב (ג'קי) חזקיה

מג"ד 75 - סא"ל יוסף אלדר

מג"ד 77 - סא"ל אביגדור קהלני

מג"ב 82 - רס"נ חיים ברק (נכנס לתפקידו כחודש לפני המלחמה)

עיקר תעסוקת החטיבה היתה אימון והכשרה של אנשי צוות שוט-קל למערך הסדיר, וכן עסקה בהכשרה לוחמי סיור ו-חרמ"ש. גדוד 82, שהיה במחנה נחן, ליד באר-שבע, עסק באימוני צמ"מ וכן היו לגדוד פלוגות מבצעות לביצוע שח"פים, ניסויים, ופעילות מבצעית.

גדוד 77, שחנה ליד רפידים היה מורכב מ-4 פלוגות שעסקו בהכשרה אנשי צוות. גדוד 75 במחנה

נתן נועד לפירוק לקראת סוף שנת 1973. היו בו כבר רק פלוגת חרמ"ש טירונית ופלוגת הסיור החטיבתית.

במשך השנה האחרונה לפני המלחמה היתה החטיבה בתעסוקה רצופה:

בפברואר 72 השתתפה החטיבה בתרגיל "עוז", התרגיל האוגדתי הגדול, שנערך ב-צה"ל (לאוגדה 162,

בסיני). כן ערכה החטיבה תרגיל צליחה חטיבתי מעל מכשול מים, חודשים ספורים לפני המלחמה.

במשך שנת 73 נטלה החטיבה חלק בתקריות בטחון שוטף ברמת הגולן, וצברה בהן ניסיון רב.

בחג העצמאות תשל"ג היתה מפקדת החטיבה - מפקדת הטור המשוריין של המצעד בירושלים.

בסמוך למועד זה, השתתפה החטיבה בארגון כנס מלאות חצי יובל שנים לחטיבה 7 בלטרון.

זאת-בנוסף לשגרת האימונים הרגילה והמואצת.

בהיותה חטיבת סנקים באוגדה 162, הייתה החטיבה שוחפה לתכנונים המבצעיים בכל הגזרות.

בתקופה הסמוכה לחג העצמאות, במסגרת רענון תכנונים מבצעיים, ביצעה מפקדת החטיבה רענונים

לגדודים, ונערכו סיורים ל-מג"דים בזירות שונות.

מלחמת יוה"כ - חט" 7

עוהק מס' 83.....

להיערכות

ערב ראש השנה תשל"ד, עקב כניסת הצבא הסורי למערך חירום, הוחלט - כחלק מאמצעי הכוננות שננקטו בפיקוד הצפון - על העלאת גדוד 77 ל-רמה"ג, לתגבור החטיבה הסדירה היחידה שם, חטיבה 188. גדוד 77 מנה 4 פלוגות (סה"כ 44 טנקים), שהיו לאחר סיום אימוני צמ"פ. עם עליית הגדוד לרמה התמקם במחנה ירדן (2 ק"מ דרומה מבית המכס העליון, אשר ליד גשר בנות יעקב) שם צוייד על 28 טנקים מ-ימ"ח חטיבה 188 ו-16 טנקים מ-ימ"ח חט" 179. הגדוד נכנס לשגרה של אימונים וסיורים למפקדים (עד רמת מט"ק וחוחתון) בכל העמדות וצירי הגישה ברמת הגולן. ביום ה' 4 אוק' 73, הוחלט על קידום הגדוד לצומת נפת, שם מצטלבים צירי גישה ודרכים נוחות לכל מרחב קו הרמה. לאור הערכת מח"ט 7 שדברים עלולים להתפתח במרחב, נערכו במשך השבוע סיורים לכל ה-מג"דים ברמה. נערכו שוב רענונים והוחלט על זירוז אימוני צמ"פ, שעדיין נערכו בגדוד 82 במחנה נתן.

בתחילת השבוע לפני המלחמה הועלתה מפקדת החטיבה לרמה. חפ"ק שכלל טנק, מספר ג'יפי סיור נגמ"שים ואמצעי קשר.

ביום ה' 4 אוק' ניתנה לחטיבה התראה להיות מוכנה לרדת לקו בסיני, עם גבור הכוננות בזירת הדרום. הוחלט לארגן חפ"ק חילופים (אלטרנטיבי) לצורך משימה זו.

ביום ו', 5 אוק', הוחלט ע"י אג"מ-מבצעים ב-מטכ"ל על תגבור הכוחות ברמת הגולן ע"י כל חטיבה 7 וגדוד מ-בסל"ש (גד' 71). בשעה 1330-1400 הוטסו גדוד 82 ומפקדת החטיבה מחצרים לשדה התעופה מחנים. במקביל הוטס גדוד 71 בפיקוד סא"ל משולם ראטס ז"ל מחצור למחנים. גדוד זה הוקם על כסיס מדריכי מקצועות מ-בסל"ש ותגבור צוותים מ-חט" 500. גדוד 82 וגדוד 71 הוטעו ממחנים למחנה פילון, ושם צויידו בטנקי חטיבת מילואים 179 (גדוד אחד שלה היה מזווד - אך לא מחומש - לאחר חרגיל גיוס שבוצע לחטיבה שבוע לפני כן).

לאחר עבודה מאומצת של הצוותים והחוליות הטכניות, תוקנו תקלות שהתגלו בטנקים, הושלמו פריטי זיווד חיוניים ולקראת יום כיפור בשעות הבוקר, היו 105 טנקי החטיבה כשירים.

גדוד 75, גדוד ה-חרמ"ש של החטיבה, שהיה מצוייד ב-נגמ"שים, הועלה לצפון על מובילים בערב יוה"כ, 5 אוק' בערב.

ביום כיפור, 6 אוקטובר, נעו גדודי החטיבה מפילון לרמה ונערכו בהתאם לפירוט הבא:

גד' 77 - בצומת נפת - 44 טנקים

גד' 71 (של בסל"ש) - בצומת וסט - 31 טנקים

מלחמת יוה"כ - חט" 7
עותק מס' 83.....

גדוד 82 - באזור סינדיאנה - 33 סנקים

גדוד 75 - בצומת וסט - 2 פלוגות נגמ"שים (1 פלוגת סיור).

שעות הבוקר נוצלו לגמר החארגנות ולסיורים בקו (מ-מ"פים ומעלה). בשעה 1000 נקרא ה-מח"ט למפקד אוגדה 36, תא"ל רפאל איתן, ושם נמסר לו שצפויה פתיחת מלחמה בשעה 1800. ה-מח"ט כינס את ה-מג"דים אליו, נתן תדריך והציג מספר אפשרויות. חטיבה 7, כחטיבה עורפית לחטיבה 188, צריכה להיות מוכנה להגיב:

א. לגזרה הצפונית ממוצב 109 הכפר צורימן ועד לחרמון

ב. לגזרה הדרומית ממוצב 109 ועד לרוקד

ג. בפיצול חטיבתי - כל כח למקום אחר.

מפקדי הגדודים נשלחו ליחידותיהם לעדכן את הפקודים ולערוך תכנית בהתאם. רמת כוננות ה-נ"מ הוגברה. הסנקים נפרסו והוסו.

לשעה 1400 זומנה קבוצת פקודות חטיבתית בנפח, מפקדי היחידות התכנסו במקום, אולם בשעה 1350 החלו נוחתים על האזור פצצות מטוסים ופגזי ארטילריה. ה-מג"דים חזרו במהירות לגדודים, ניתנה הוראה ליציאה חפוזה ונאמר להם להיות בכוננות לתגבור לפי פקודה.

קרבות הבלימה יום כיפור, י' תשרי, 6 אוק' עד י"ג תשרי, 9 אוק'

עם פרוץ הקרבות, נעו סנקי חטיבה 188 לעמדותיהם המתוכננות על פי פקודות מוקדמות. מג"ד 74, סא"ל יאיר נפשי, החמקם ברכס ה"בוסטרי", צפונית לקוניטרה, וסנקי הגדוד - סה"כ 36 - נפרסו לאורך הקו בגזרה הצפונית של הגולן: פלוגה צפונית באזור המוצבים מול סחיתה; פלוגת עתודה בוסט - מול מוצבי ג'ובתא אל חשב, מזרחית לתל ורדה ותל חרמונית; ופלוגת קוניטרה נפרסה באזור רכס ה"בוסטרי" ומול הכפר צורימן. סנקי הגדוד נכנסו מיד למגע. הגדוד הדרומי של חטיבה 188, גדוד 53, נפרט אף הוא בריכוזים פלוגתיים. בשעה 1430 הובחן מאמץ פריצה סורי באזור סחיתה ובהמשך באזור מצפון לקוניטרה. עקב עוצמת הפריצה הסודית והתפרסותה לאורך כל הקו מצפונית לרוקד בדרום עד לאזור שמדרום לחרמון בצפון, והרציפות במאמצי האויב לחדירה מערבה, הוחלט ע"י הפיקוד על חלוקת גזרות חדשה במרחב הגולן (בשעה 1540): חטיבת הקו, חטיבה 188, קיבלה את הגזרה הדרומית מ-7 ק"מ דרומית לקוניטרה ועד לדרום הרמה, וחטיבה 7 את הגזרה הצפונית. בד בבד עם החלוקה עבר גדוד 82 מחטיבה 7 בפיקוד רס"נ חיים ברק, ת"פ חטיבה 188, וגדוד 74 מחטיבה 188 הועבר ת"פ חטיבה 7.

מלחמת יוה"כ - חט" 7
עוחק מס" 82.....

חטיבה 7 נערכה עם הגדודים:

גדוד 74 (גד' של חטיבה 188, שכבר היה בקו) - בפיקוד סא"ל יאיר נפשי - כמסך קדמי למגע בקו המוצבים;

גדוד 71 - בפיקוד סא"ל משולם ראסס ז"ל - נע על ציר וסט - צומת אחמדיה ונפרס כחגבורת לגזרה הצפונית באזור בוקעתה.

גדוד 75 - גד' ה-חרמ"ש - בפיקוד סא"ל יוסי אלדר - קיבל פלוגת טנקים מגדוד 77, ופלוגה זו עם פלס"ר נפרסו צפונית ל"בוסטור", באזור תל חרמונית.

גדוד 77 - בפיקוד, סא"ל אביגדור קהלנץ קלט בצהריים את פלוגה ט' מגדוד 82 אח"כ העביר אחת מפלוגותיו לגדוד ה-חרמ"ש 75. עתה תגבר גד' 77 את הגזרה המרכזית ונפרס על ציר נפח - צין זיוון, בין ה"בוסטור" למוצב 110, עם 3 פלוגות, ופלוגה ט' בפיקוד ה-סמג"ד, סרן איתן קאולי תגברה את אזור מוצב 109, צורימן, מדרום לקוניטרה, והפכה שם מיד לכח עצמאי (פלוגה יחידה בגזרה הדרומית של גזרת אחריות החטיבה). הוקמה עתודה חטיבתית (5 טנקים) ח"פ ה-מח"ט אישית בצומת אחמדיה - לצורך מכות נגד.

סה"כ נכנסה החטיבה למגע עם 105 טנקים. היערכות זאת נועדה למנוע פריצה סורית במרחב קוניטרה-מסעדה מערבה לעבר נפח או וסט וכביש גונן. כוחות החטיבה התפרסו והתבססו על רכס הגבעות השולט לאורך הקו הסגול.

בשלבי הלחימה הראשונים, הצטיירה תמונה של נסיונות פריצה סוריים לרוחב כל הגזרה

גדוד 74, הקדמי, והגדודים העורפיים הצליחו לבלום ולמנוע כל כניסת אויב. קרב גד' 74 התרכז בהשמדת האויב בתעלות ה-נ"ט פלוגות גדוד 74, מפוצלות בין המוצבים, גם הנחו את כוחות החטיבה בתנועות האויב, קישרו לסיוע הארטילרי, ויתר 3 הגדודים היוו קו עצירה על צירי הרוחב של רמה"ג, מדרום לקוניטרה, אובסח ע"י פטרול וסיור של פל' טנקים ה-פלס"ר פטרלה ואבטחה את העורף.

עיקר פריצת השדיון הסורי הסחמך בין רכס ה"בוסטור" לתל חרמונית. מאמצים אחרים היו באזור המוצבים 105 מצפון לתל ורדה ו-109 (צורימן, מדרום לקוניטרה). אלה היו 3 הנחיבים בהם ניסה הצבא הסורי לחדור במשך 4 ימי הלחימה הראשונים. במרכז קרב הבלימה עמדה המשימה למנוע בכל מחיר את תפיסת ציר הרוחב קוניטרה-מסעדה ע"י טנקים או חי"ר סורי, מתוך ראיית האפשרויות שייפתחו בפני הסורים, עם תפישתו, לגבי כל מרחב רמת הגולן.

במוצאי יום כיפור, עם חשכה, התגבר לחץ האויב. פל' ז מגדוד 77 נשלחה מזרחית לקוניטרה

מלחמת יוה"כ - חט" 7
 עותק מס' 83.....

ת"פ כח ה-סמג"ד.

בגלל לחץ האויב הוזז גדוד 77 צפונה לבלימה. בשעות הערב המאוחרות, נפצע מג"ד 75, סא"ל יוסף אלדר, ו-מג"ד 77, סא"ל אביגדור קהלני, קיבל את כוחותיו ת"פ.

גדוד 77 עמד מול הפריצה העיקרית בלילה ה-6 אוקטובר. אמצעי העזר ללילה של האויב הקנו לו יתרון על כוחותינו. בקשות לתאורה ע"י ארטילריה נענו בכמות דלה וזמנית, וכעבור זמן קצר פסק הסיוע כליל. סנקי האויב חדרו בין כוחותינו ורק במאמצים מרובים זוהו סנקי האויב מטוח קצר ונפגעו.

מלילה זה עד 9 אוק' עמדה החטיבה מול התקפות נמרצות של האויב - שתיים ליום ואחת ללילה, וכך כל יממה. כמבוא להתקפה ותוך כדי התקפה היו הסורים ממטירים אש ארטילרית. ההתקפות עצמן היו מושחתות על שריון במספר שדרות רב מלווה נגמ"שי חרמ"ש מכל הסוגים, עם חי"ר רגלי באגפים. התקפות סוריות שנבלמו - הסורים המשיכו תנופתם ע"י כוחות חי"ר מצויידים בנשק נ"ט.

יום א', י"א תשרי, 7 אוק'

עד יום א', 7 אוק', למעשה, לא יצר כח ה-סמג"ד מגע. בשעות הבוקר, סייע כח זה למנוע פריצה צפונית ל"בוסטר". פלוגה ס', בפיקוד סרן מאיר זמיר, שימשה ככח גייד לבלימת אויב שחדר בגזרה הדרומי ופנה צפונה והפכה לעתודה ניידת.

עם בוקר, נערכו כוחות החטיבה מדרום לתל חרמונית מול התקפה אדירה של האויב, שהתרכזת בשטח הנמוך ממזרח ומדרום לתל זה. כוחות האויב הצליחו לעבור את תעלת ה-נ"ט אולם נעצרו. אזור זה, שזכה לכינוי "עמק הבכא", היה גם בהמשך הקרבות נתיב לנסיונות פריצה סוריים. נסיונות פריצה ע"י כוחות לא גדולים נעשו גם בשאר גזרות החטיבה אולם נבלמו ע"י גדודי החטיבה הפרוטים. משך יום א' 7 אוק' נערכו נסיונות פריצה נוספים, כשהאמץ העיקרי בין קוניטרה לתל חרמונית, אולם אלו נבלמו, והסבו נפגעים רבים לחטיבה, במיוחד בין המפקדים.

בלילה ה-7-8 אוקטובר נערך שוב נסיון פריצה סורי בין קוניטרה-חרמונית במרכז גזרת החטיבה. כוחותינו עמדו החל משעות הערב בלחץ מתמיד ותחמושתם הלכה ואזלה. האגף הדרומי של החטיבה לא היה מאובטח. הסתבר שבגעות ה"בוסטר" לא היו תפושות ע"י כוחותינו. סנקי האויב הגיעו לסווחים של עד 50 מ' מכוחותינו. השיטה שנקטה החטיבה להקלת הלחץ היתה תקיפת נגד לילית בעורף האויב המתקדם, כדי לשבש את הסתערותו. נשלחה פלוגת סנקים מוקטנת לתפישת ה"בוסטר" כשלב ראשון, ולאחר מכן לפתיחה באש והתקדמות מה"בוסטר" לצפון-מזרח, אל בין חרמונית ומוצב 107.

הפלוגה המוקטנת תפשה את ה"בוסטר" וכשהחלה יורדת משם יצרה מגע עם כח סורי (15 סנקים וכ-10 נגמ"שים), שמשימתו היתה, כנראה, כיבוש גבעות ה"בוסטר" עצמן.

הפלוגה תקפה, השמידה חלק מהכח, והמשיכה בתנועתה לצפון-מזרח תוך כדי חציית הכבש צומת אחמדיה-107. בתנועה זו השמידה הפלוגה עוד מספר רב של כלים בלתי מזוהים, שנעו באגף הדרומי של ההתקפה הסורית. כשלושת רבעי שעה מתחילת התקפת הנגד, פסקה ההתקפה הסורית על המרכז ודעכה

מלחמת יוה"כ - חט" 7

עותק מס' 83.....

עקב כמות הנפגעים הגדולה בחטיבה ובעיית החמושת נתן ה-מח"ט הוראה לכוחות לדלג אחורה 500 מ' ולהתייזב בעמדות.

התחיל להתנהל קרב בטווחים ארוכים של 2000-3000 מ'. הסורים המשיכו בהתקדמותם ונעצרו בעמדות שהיו עד אותו בוקר עמדות כוחותינו.

בשעה 0930 פקד ה-מח"ט על ביצוע התקפת נגד מול הכוחות שהתבססו בשטחנו. גדוד 75 וגדוד 77 הצליחו לבלום את האויב, אולם זה שינה כיוון והחל לנוע לכיוון אל-רום.

אז פקד ה-מח"ט על גדוד 71, שהיה בגזרה הצפונית, באזור חרמונית, לנוע לגזרה המרכזית ולעצור כח אויב זה. ה-מג"ד סא"ל משולם רטס, נע עם כוחותיו בציר מדרום לחרמונית לבלימת האויב, אולם נפגע ונהרג. גם ה-סמג"ד, רס"נ גדעון וילר, כבר נהרג. כך שמערכת הפיקוד בגדוד השתחקה בממצים אחרונים, עם סיוע מגדוד 77 מהאגף הדרומי, נבלם כח האויב.

אולם אז התחדש שוב הלחץ מאזור אל אחמדיה. גדוד 75, שנותר באזור בחוסר תחמושת, ביקש אישור לדלג אחורה, אולם נענה בשלילה. היה זה אחד הרגעים הקשים. לאחר בוקר של קרבות ובלימה, היה מערך החטיבה קרוב להתמוטטות. כמות התחמושת בטנקים היתה אפסית והפריצה הסורית איימה לחדור לעומק הרמה.

בשעה 1100, הודיע מפקד האוגדה, תא"ל רפאל איתן, שהוא מתגבר את החטיבה בעוצמה של 11 טנקים, בפיקוד סא"ל יוסי בן-חנן (מג"ד לשעבר ב-חט" 188, ששהה ב-חו"ל וחזר). טנקי הכח היו טנקים ששרדו מחטיבה 188 הסדירה לאחר קרבות הבלימה בגזרה הדרומית. נוצר קשר בין מפקד החטיבה לכח. לפי פקודה נע הכח במהירות לאזור בין ה"בוטפר" לבין חרמונית, כ-800 מטר מערבית לתעלת ה-נ"ט ונכנס מיד לקרב. הכנסת כח חדש ורענן לקרב שינתה את פני הדברים. תוך זמן קצר נפגעו כ-20 טנקי אויב. הסורים נעצרו בהפתעה והחלו לקפוץ מהטנקים. והכח הסורי נבלם. היה זה הנסיון האחרון של הסורים לפריצה וסיום קרבות הבלימה של החטיבה - שבמהלכם עמדו כוחות החטיבה מול נסיונות של כ-440 טנקים לפריצת מערך כוחותינו.

באותו יום, 9 אוק', ניהל כח קטן מן ה-פלס"ר קרב עקוב מדם בפאה הצפונית של גזרת החטיבה. הכח, בפיקוד ה-מ"פ סגן אורי כר-שני, נשלח בבוקר (0800-0900) לחלץ נפגעים מחטיבת "גולני" צפונית לבוקעתא. הכח הגיע ללא בעיות עד הנפגעים, אספם ופנה לחזור ל-תאג"ד שבצומת אחמדיה. אך דרומית לכפר בעקעתא, (באותו מקום שהיה ריק כביכול מאויב כשהכח נע לקראת החילוץ), נתקל הכח בדרכו חזרה במארב בזוקות סורי. כנראה, כבר במגע הראשון היו לכח מספר נפגעים.

מלחמת יוה"כ - חט"ו 7

עותק מס' 83.....

מ"פ דסיור דורה לכל פלוגתו לנוע יעירי, כדי שמיד את הכח הסורי. הכח הסורי - שתי פלוגות קומנדו - נאחז על יעד מבוצר שהיה עזוב מאז ששת הימים. הוא ירה בזוקות מטווחים קצרים, מתוך תעלות, מאחורי גדרות אבנים, עצים ובונקרים ישנים. הסיירת לחמה רכובה וחצי רכובה, והתקדמה לאט תוך סיהור. חלק מהכח הסורי הושמד וחלקו נסוג - אך הסיירת איבדה 24 מלוחמיה, ביניהם ה-מ"פ, סגנו וארבעה קצינים נוספים. בגמר לחימה נפתח ציר מסעדה-בוקעתא-קוניטרה מחדש. במשך 4 ימי הבלימה, 6-9 אוקטובר, פיתחה החטיבה סכניקה שהוכיחה את עצמה: כוחותיה תפשו שטחים שולטים, ששלטו על הצירים העיקריים ממזרח למערב, והחזיקום ללא עזיבה ביום ובלילה, מילוי הסנקים מחדש ותדלוקם בוצעו לרגלי העמדות - התחמושת והדלק הובאו ב-זחל"מים, נגמ"שים או משאיות עד אזור הלחימה ממש, בלחימה תופעלה עתודה חטיבתית לנקודות תורפה בעוצמה של כפלוגת סנקים, והסנקים היו יורדים לאחור במסגרת מחלקות או פלוגות ולעתים קרובות סנקים בודדים; יחידות חרמ"ש ח"פ החטיבה סייעו לצוותי הסנקים בתדלוק וחימוש מחדש, ואפשרו לעתים קרובות לצוותים לחסוף תנומה של חצי שעה-שעה, כך גם בזמן הטיפול בסנק, שבוצע ע"י החוליות הטכניות, הוקם מרכז חימוש חטיבתי להיקון ושיקום סנקים והפנייתם לפי הצרכים המבצעיים. הפינוי הרפואי בשלב הבלימה החבסס על הוצאת הנפגעים תוך לחימה ב-נגמ"שי פינוי שהיו צמודים לפלוגות וכן ע"פ תחנת האיסוף הגדודיות, שפינו אל תחנת האיסוף החטיבתית. משם פונו נפגעים ישירות לבתי החולים באזור צפת, בכל רכב שהזדמן ובמיוחד משאיות דרגים ריקות.

הפריצה מזרחה לקו הסגול

יום ד', י"ד תשרי, 10 אוק'

ביום זה רוכזה החטיבה עם שחר בחניונים גדודיים בעמדות שולטות על הקו הסגול לאורך תעלת ה-נ"ט שבגזרה הצפונית - אותן העמדות שנעזבו ב-7 אוק' כתוצאה מהתקפה סורית שהונחתה בלילה. הגדודים התארגנו והשלימו ה-סד"כ, לצורך פריצה מזרחה. ההתקפה תוכננה ל-10 אוקטובר אולם ה-מח"ט שאף לאפשר לצוותים (לאחר 4 ימי לחימה רצופים) מנוחה, להשלים את ההתארגנות ולהוסיף מירב סנקים בעזרת תיקוני חוליות חימוש. לאור זאת הסכים מפקד האוגדה לדחות את ההתקפה ל-11 אוקטובר. שעה ה"ש" נקבעה לשעה 1100.

ב-10 אוק', הצטרף לחטיבה כח חדש של 33 סנקים בפיקוד סא"ל עמוס כ"ץ. כח זה, שהתארגן ב-ביה"ס לשריון על בסיס אנשי מילואים שהגיעו מ-חול", הגיע לרמה ב-9 אוק' כעתודה מטכ"לית. ב-10 אוק' הוכפף הכח ח"פ חטיבה 7 לצורך ההבקעה מזרחה. יחד עם כח כ"ץ מנתה החטיבה עד 11 אוק' כ-100 סנקים, בזכות הסיוע הרחב שקיבלה מהמערך הלוגיסטי האוגדתי.

מלחמת יוה"כ - חט" 7
עוזק מס" 83.....

תכנית ההבקעה החטיבתית התבססה על תכנית של פיקוד הצפון שעיקרה פריצה בין מוצב 104 ומוצב 105 ויעדיה הסופיים, לאחר השתלטות על הכפרים ג' ובתא אל חשב וטרנג'ה הסמוכים זה לזה, היו תל שמש ומזרעת בית-ג'ן. כוחות החטיבה נבנו כ-5 גדודים מוקטנים ותכנית החטיבה, כפי שאושרה ע"י מפקד האוגדה, כללה התקדמות ב-2 כוחות במקביל, כאשר כל אחד פועל בגזרתו ולכל אחד מהמאמצים יעד סופי משלו:

המאמץ הצפוני - בהרכב גדוד 77 (בפיקוד סא"ל אביגדור קהלני) וכח סא"ל עמוס כ"ץ; - ינוע מצומח וסט, יעקוף את מסעדה, יפרוץ דרומית למוצב 104, ישתלט על מרחב ח'דר וינוע צפון-מזרחה לעבר מזרעת בית-ג'ן.

המאמץ הדרומי - בהרכב כח סא"ל יוסי בן-חנן, וגדוד 75 (בפיקוד סא"ל יוסי אלדר) ינוע מצומח מנצורה וצפונית לבוקעתא מזרחה יבקיע מערביה לכפר ג' ובתא אל חשב, יכבוש את הכפר וינוע דרך טרנג'ה - חלס ויכבוש את תל שמש.

גדוד 74 בפיקוד סא"ל יאיר נפשי ישמש בשלב הראשון חיפוי להבקעה לאורך הקו הסגול ובהמשך יחדור בעקבות הכוחות וישמש כעתודה.

יום ה'. סוכות, ט"ו תשרי, 11 אוק'

בשעות הבוקר רוכזו כל מפקדי הכוחות לתצפית לעבר הגזרה באזור חרמונית, ושם סוכמו הפרטים האחרונים.

התנועה החלה בשעה 1000 בהתאם למתוכנן. את הגבול החלו לעבור ב-1115 (15 דקות אחרי המתוכנן). עקב תנועתם האיטית של סנקי ה"נוכרי" שערכה את הכוחות. הכוחות נעו, כאשר סיוע אוירי וארטילרי כבד מונחת על יעדי האויב. מנגד לוותה גם תנועת כוחותינו הפורצים בהפגזה ארטילרית של האויב. המאמץ הצפוני (77 - כ"ץ) פרץ את שדות המוקשים, ולאחר תנועה קשה בשטח סלעי הצליח להגיע לכביש צומת ח'דר-טרנג'ה. מיד הופנה צפונה, השתלט אחרי קרב על צומת ח'דר ועל תל אחמר מדרום והתחיל לזרום על הכביש לעבר מזרעת בית-ג'ן.

כח סורי (20-30 סנקים) ניסה להשהות את המאמץ הצפוני המתקדם. כח סורי זה נפגע ע"י הכח הצפוני של חט" 7 וכמוהו יחידות שריון ו-חי"ר אחרות, שניסו לעמוד בדרכם של הפורצים. עם חשכה, הגיע הכח לרכסים השולטים על מזרעת בית-ג'ן ממערב ותפש אותם.

המאמץ הדרומי (בן חנן - 75 - נפשי) פרץ מול ג' ובתא אל חשב כשבמקביל חדרה חט" "גולני"

מלחמת יוה"כ - חט' 7
עותק מס' 82.....

וסיירה את הכפר ואת מוצב תל דהור מדרום לו. הכח הדרומי הצליח לחצות את שדה המוקשים בגזרת הפריצה עם 2 טנקים פגועים בלבד והשתלט על טרנג'ה. החל מטרנג'ה התחיל קרב שריון בשריון בשטח הפתוח שבין מחנות חלם וטרנג'ה - שטח קשה לתנועה עם מספר דל של דרכי עפר. מחנות חלם והכפר חלם נכבשו לאחר התקפה דו-גדודית מתואמת של כח בן-חנן ו-גד' 75. עם רדת הלילה טרם הושגו היעדים הסופיים, אך הם היו בהישג-יד ותוכננו למחרת. הבקעה זאת סללה את הדרך להתמוטטות המערך הסורי הקדמי ואיפשרה את הבקעת אוג' 210 בציר קוניטרה-דמשק, הבקעה שהחלה שעתיים אחרי תחילת הפריצה של חט' 7 בחוד אוג' 36. החשכה מצאה את כוחות החטיבה פרוסים לאורך הקו שנוצר עם התקדמותם: מזרעת בית ג'ן-חרפא-חלם. הסורים תקפו בטנקים ו-חי"ר, בסיוע ארטילריה, את העמדות הקדמיות של כוחותינו באזור מזרעת בית ג'ן, אך נהדפו בסיוע גדוד "גולני" שהצטרף לאבטחת גדודי הטנקים.

יום ו', ט"ז תשרי, 12 אוק'

עם שחר נעו כוחות החטיבה למשימתם: הכח הצפוני - להשתלטות על מזרעת בית-ג'ן והרכסים השולטים ממזרח; והכח הדרומי להשתלטות על תל שמס. כיבוש מזרעת בית-ג'ן הסתיים עד הצהריים: תחילה התנהל הקרב באיטיות. הלוחמים לא הכירו את הצירים והסתבכו בתוך הכפר. אש ארטילרית מטרידה הונחתה על הכוחות, וכוחות אויב באזור-טנקים ו-חי"ר-לא נכנעו. אולם תוך פעולה מתואמת בין גדוד 77 לכח סא"ל עמוס כ"ץ השתלטו יחידות החטיבה על הכפר, שנמצא במקום נמוך, והמשיכו לעבר הרכסים המזרחיים לכפר, השולטים עליו ועל הצירים ממזרח שמובילים לאזור ממרחב סעסע. בגזרה הדרומית, עם שחר, החלה תקיפת תל-שמס בציר קוניטרה - דמשק. קו ההתחלה היה צומת הצירים "אמריקה"- "איר" על הכביש נע גדוד בן-חנן ומצפון לו נע גד' 75. מערך האויב בתל שמס היה מורכב מטנקים וטילי נ"ט. בסווח כ-3,000 מ' לפני תל-שמס התפתח קרב אש בין טנקים (20 טנקים סורים נדלקו לרגלי החל) וירי "סאגרים" ניתך על הכח משני כיוונים - מצפון לכביש (מאזור הלג'ות) ומדרום לכביש (מהשטח הפתוח). למטחי הטילים נלוו אש ארטילריה וגיחות מטוסים סוריים במספרים מפחיעים. מטוסים אלה גרמו מספר רגעי חרדה על להופעת מטוסינו. מטחי הטילים האסו את התקדמות שני הגדודים. 5-7 טנקים של הכח הדרומי כבר היו פגועים. בשעה 1400, לאחר שנוכח ה-מח"ט שכיבוש הצומת ותל שמס מדרום אינו אפשרי, החליט לבצע זאת באיגוף צפוני (שמאלי) עמוק ולהגיע לאגף הצפון-מזרחי של התל. נתיב האיגוף שנבחר עבר דרך

מלחמת יוה"כ - חט' 7
עותק מס' 82.....

החטיבה לאחר הפסקת האש

לאחר הפסקת האש, אורגנה חטיבה 7 מחדש על בסיס 3 גדודי סנקים - 82, 75, 77. הושלם ה-רק"מ הוכשרו צוותים ומפקדים חדשים ומולאו השורות. החטיבה נטלה חלק פעיל במלחמת ההתשה עד הפרדת הכוחות בחזית הצפון. ואז התפרסה בגזרה שהוקצתה לאורך הקו החדש בגולן.

מהלכי חט' 7 במלחמת יוה"כ
 מפה א': בלימה בצפון רמה'ג 6-10 אוק'

מקרא

- עמדות הבלימה של גד הקו ג'ד מ-חט 188
- בבוקר 6 אוק' ובפרוץ המלחמה
- צירי פלישת צבא סודיה ב-6 אוק'
- תגבורת הקו בכוחות חט' 7 ב 6 אוק'
- מגנני חט' 7 החל מ-6 אוק' אחהצ

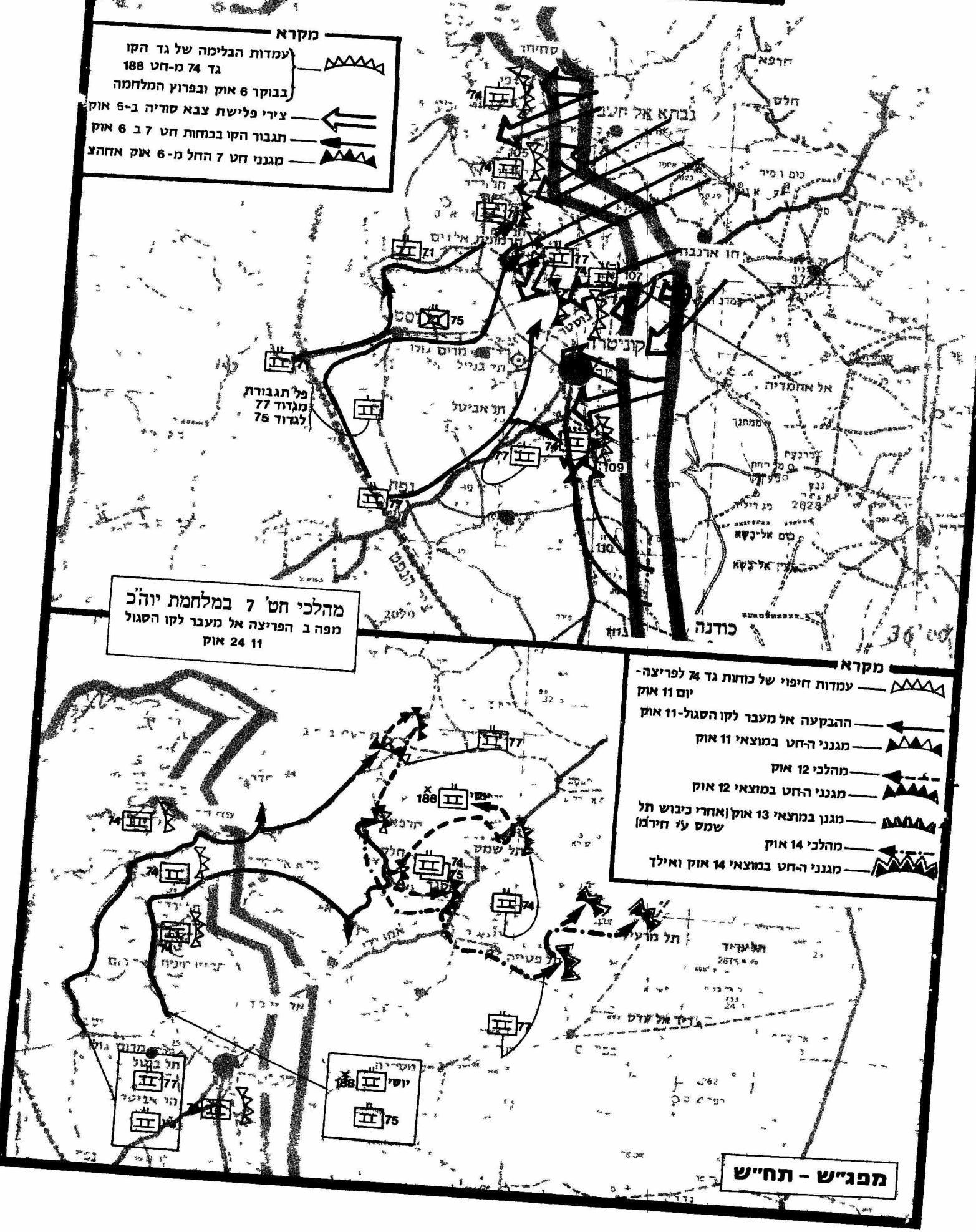
פל תגבורת
מגדוד 77
לגדוד 75

מהלכי חט' 7 במלחמת יוה"כ
 מפה ב' הפריצה אל מעבר לקו הסגול
 11 24 אוק'

מקרא

- עמדות חיפיו של כוחות גד 74 לפריצה-יום 11 אוק'
- ההבקעה אל מעבר לקו הסגול-11 אוק'
- מגנני החט' במוצאי 11 אוק'
- מהלכי 12 אוק'
- מגנני החט' במוצאי 12 אוק'
- מגנן במוצאי 13 אוק' (אחרי כיבוש תל שמש על חירמון)
- מהלכי 14 אוק'
- מגנני החט' במוצאי 14 אוק' ואילך

מפגיש - תח"ש

מלחמת יוה"כ - חט" 7
עוחק מס" 82.....

חטיבה 7

חט" טנקים סדירה

סוג טנקים - שוט קל

מח"ט : אל"מ אניגדור (ינוש) בן גל

סמח"ט : סא"ל יעקב חזקיה

ק' אג"מ : רס"נ חגי רגב

קמ"ן : רס"נ אילן סהר

ק' קשר : רס"נ שלום סטולרוב

קמב"ץ : סגן אבינועם ברוכין

מס"ח : סא"ל אריה מזרחי

קא"פ : סרן ארתור גפני

קח"ש : רס"נ קלמן זקס

קה"ס : רס"נ בני חורש

רופא : סרן דוד אניאס

קשל"ח : סרן שלמה כהן

ק' דת : סגן יהודה וינברגר

ק' חינוך : סגן יהודה סלמצ'ו

נהרג בחאריך 10 אוק' 73
הוחלף ע"י רס"נ אלברט אלפסי

מלחמת יוה"כ - חט" 7
עוחק מס' 83.....

חטיבה 7

גדוד 71 - גדוד אורגני של חט" 460 (ביסל"ש) לחם במסגרת חט" 7

נהרג בתאריך 9 אוק' 73	<u>מג"ד:</u> סא"ל משולם א' כרמל (רטס)
נהרג בתאריך 8 אוק' 73	<u>סמג"ד:</u> סרן גדעון זיילר
	<u>קמב"ץ:</u> סגן בני ברץ
	<u>שליש:</u> סגן זהבה סלח
נהרג בתאריך 9 אוק' 73	<u>מ"פ כ' טנקים:</u> סגן משה רז
נפצע בתאריך 8 אוק' 73	<u>מ"פ ל' טנקים:</u> סרן אביגד סנדלר
נפצע בתאריך 7 אוק' 73	<u>מ"פ מ' טנקים:</u> סגן נח מעיין
	<u>מ"פ מפקדה:</u> סרן מאיר ראדו

מלחמת יוה"כ - חט' 7
עותק מס' 3000.....

חטיבה 7

גדוד 77

סג"ד: סא"ל אביגדור קהלני

סמג"ד: סרן איתן קאולי

קמב"צ: סג"מ גדעון פלד

קמ"ן: סגן גידי גואל

ק"קשר: סג"מ יעקב שפיבק

קש"א: סגן אברהם שניר

נהרג

הוחלף ב-12 אוק' ע"י סגן יהודה גפן

קא"מ: סג"מ רפי אדרי

קח"ש: סגן זאב אנוליק

רופא: סגן אלכס אשל

שליש: סג"מ מאיר בן-דוד

נהרג

הוחלף בתאריך 7 אוק' ע"י סגן דני ג'ורג'י

נפצע

הוחלף בתאריך 7 אוק' ע"י סג"מ איתן זימן

הפלוגה התפרקה ב-8 אוק' והוקמה מחדש ביום ד'

10 אוק' בפיקוד סגן אפרים לאור

מ"פ ו' סנקים: סגן יאיר סווט

מ"פ ז' סנקים: סרן אלברט מנחם

מ"פ ח' סנקים: סגן אמי פלנט

מ"פ ט' סנקים: סגן אמנון לביא

* בצהרי 6 אוק' הועברה פל' ט' מגדוד 82 ח"פ גד' 77,

ועוד באותו יום הפכה כח עצמאי בפיקוד סמג"ד 77.

מ"פ מפקדה: סרן יוחנן חסון

מלחמת יוה"כ - חט" 7
עוחק מס" 82.....

חטיבה 7

גדוד 82

הוחלף בגלל פציעה
בחאריך 7 אוק' 73
נהרג בחאריך 7 אוק'
הוחלף ע"י סרן אלי גבע
נהרג בחאריך 7 אוק'
הוחלף ע"י סגן אשר גולדמן

מג"ד: רס"נ חיים ברק

סמג"ד: סרן דן פסח

קמב"צ: סג"מ יוחנן זורע

קמ"ן: לא היה

ק' קשר: סג"מ יוסף מלמן

הוחלף בגלל פציעה
ע"י סג"מ דב פרל

קש"א: סרן דוד הרמתי

קא"פ: רס"ל עזרא פולק

קח"ש: סגן ברוך לויטן

רופא: סגן אייל כהן

שליש: סגן אריה הכט

מ"פ א' טנקים: סגן שמואל גבע

מ"פ ב' טנקים: סרן יעקב צ'סנר

מ"פ ג' טנקים: סרן מאיר זמיר

מ"פ ד' טנקים: סרן דני לויין

מ"פ מפקדה: סגן יעקב פדידה

הועבר ב-7 אוק' חוץ לחימה ל-חט" 679
וב-14 אוק' ל-חט" 188, שהיתה בתהליך שיקום
(הפלוגה שימשה מבוקר 7 אוק' עתודה חטיבתית
ניידת)
נפל בשבי ב-7 אוק' 73

מלחמת יוה"כ - חט" 7
.....83.....
עוחק מס

חטיבה 7

גדוד 75 - חרמ"ש

מג"ד: סא"ל יוסף אלדר

הוחלף בגלל פציעה
בחאריך 15 אוק' 73 ע"י רס"נ יוסי מלמד

סמג"ד: רס"נ יוסי מלמד

הועבר לתפקיד ה-מג"ד

בחאריך 15 אוק' 73

קמב"צ: סגן מאיר רצבי

הועבר לתפקיד אחר

קמ"ן: סג"מ אריה אהרוניאן

ק' קשר: סגן אשר ירקוני

הוחלף בגלל העברה לתפקיד אחר

מ"פ מפקדה: סגן עזרא עטר

ע"י סגן רפאל סופר

קח"ש: סגן יעקב אנוך

רופא: סגן אברהם גנאל

שליש: סגן צבי אורבך

נהרג ב-9 אוק' 73

מ"פ סיור: סגן אורי כר-שני

הוחלף ע"י סגן אהוד ויסבלט עם סיום הלחימה

מ"פ חרמ"ש: סגן אברהם יוסף

4

משרד הבטחון
ארכיון צה"ל ומערכת הבטחון

סוף התיק